

ВАЛЬЕВСКИ ОКРУЖНИ СУД

ВАЉЕВСКИ ОКРУЖНИ СУД
1809–2009

*Објављено у заједничком
са Клубом ARS NOVA из Ваљева
и његовим пријатељима*

Основано 11. јануара 1996.

14000 ВАЉЕВО
Бука Караџића 16/II

Телефони 014/290-730, 290-731
E-mail: ipkolubara@nadlanu.com

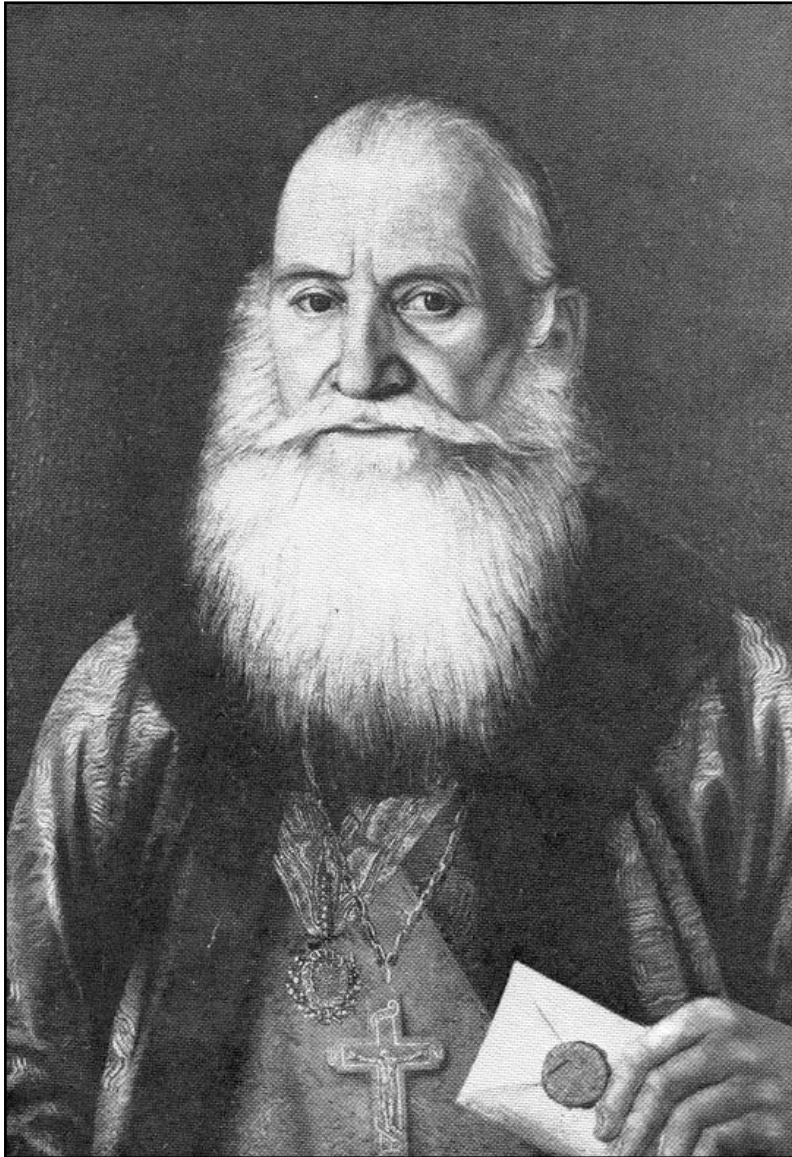
**ВАЉЕВСКИ
ОКРУЖНИ
СУД
1809-2009**

Приредио
Здравко Ранковић

ВАЉЕВО
2009

ЛЕТОПИС

Прота Матија Хренаовић

1804.

5/17. мај – На Рељином пољу у Кршној Глави народни представници из свих села Ваљевске нахије („хиљаду људи и попова“) установили народни нахијски суд, први у устаничкој Србији. Суд је имао да се стара о одржавању реда у Ваљевској нахији и о снабдевању устаничке војске. То је, уједно, била и прва цивилна власт. Суд је у почетку заседао у Кличевцу, потом у Ваљевоу. Чинили су га *Петар Чипиак* из Горњег Мушића и *Јован Рабас* из села Рабаса, а перовођа (писар) био је бранковински свештеник *Матија Бурђевић* из Близона. Уз њих су била и два пандура. Прота *Матија Ненадовић* је прописао одредбе о кажњавању најтежих кривичних дела што је представљало зачетак законодавне делатности у српској држави која се управо обнављала. – Установљењу ваљевског нахијског суда претходила је одлука народне скупштине у Остружници, одржане крајем априла 1804. уз Карађорђево присуство, о постављању судова (магистрата) у ослобођеним нахијама. На тој скупштини била су и двојица Ненадовића, прота Матија и војвода Јаков, сазивачи нахијске скупштине на Рељином пољу.

1806.

17/29. април – *Максим Јовановић*, „заклети ваљевски писар“, молио писмом карловачког митрополита *Стефана Сиратић-Мировића* да га поново прими под своје покровитељство, што показује да је и у то доба постојао суд који је установљен одлуком скупштине на Рељином пољу. Од тог суда сачувало се и једно „свидатељство“ о судској подели имовине преминулог *Јовице Лелићанина* из Трлића 13. јула 1807. године.

1807.

4. март – Умро *Петар Чипиак*, судија првог устаничког суда. Споменик на гробљу у Горњем Мушићу, висок 230 и широк 55 см, који још постоји, подигао му је син *Јован*.

Окѿобар – Правитељствујушчи совјет српски донео наредбу о оснивању нахијских магистрата (судова) али је њено испуњење отпочело тек 1809. године.

1809.

1/13. јануар - Правитељствујушчи совјет српски поставио Ваљевски магистрат (суд) као званичну нахијску правосудну институцију, прву о чијем настанку има поузданих сведочанстава. То је учињено актом „Урежденије Совјета народња за Суд Вароши Ваљевске и тоја нахији”. Тим актом одређени су: састав суда; начин и место доношења судских одлука; приступање суду; однос старешина и грађана према суду; једнакост суђења; право суда да изриче све врсте казни с тим да више од 50 батина не сме досудити и да теже кривце шаље или *Карађорђу* или Совјету; приходи суда; број извршних органа (пандура); стварна и месна надлежност. Ваљевски магистрат могао је судити за сва дела сем за убиства. Први чланови Магистрата су постали: судија *Ранко Пејровић*, старешина суда; „сударци” *Милован Тадић* и *Ранко Мишковић*; као секретари суда помињу се *Сава Ђуричић* и *Пејтар Новаковић* из Осијека (дошао у Ваљево 1805). Истовремено је војводи *Јакову Ненадовићу* забрањено да пред судом штити своје рођаке и ортаке, док је суду наложено да Јакову, као команданту нахије, указује дужно поштовање. Војводи је дато и право да од девет судских пандура, он поставља шесторицу.

1815.

Лето – Обновљен Ваљевски магистрат. Све што се зна о његовом тадашњем раду своди се, практично, на два оновремена документа (један је од 17. августа а други од 2. септембра 1815) и на спомињање у њима *Јанка Михаиловића* као судског „председатеља”. Постоје претпоставке да је тада суд установљен „спонтано, од самог народа”. Дуговечност тог суда осујећена је мировним споразумом кнеза *Милоша Обреновића* и турског заповедника у Србији *Марашли Али-паше*

којим је суђење Србима у нахијским оквирима препуштено муселимима уз које је, додуше, обавезно бивао и по један кнез (Србин).

Октобар – *Петар Николајевић Молер* постављен за старешину новоосноване Народне канцеларије која је, уз друга овлашћења, имала и да суди Србима „за веће кривице”. Називана је и Велики народни суд.

1823.

1/13. јул – Наредбом кнеза *Милоша Обреновића* основани у Ваљеву и Шапцу нахијски (окружни) судови. Истовремено кнез је за прве судије у Ваљеву поставио кнеза *Јовицу Милутиновића* и једног кнеза из Посавске кнежине, с тим да за писара у суду узму тадашњег писара кнеза Јовице. Судија овога суда био је извесно време и прота *Матија Ненадовић*. Ваљево од тада има у континуитету институцију која се стара о поштовању закона.

6. октобар – *Јован Симић Бобовац*, кнез у ваљевској Подгорини, постављен за првог председника новоствореног Суда општенородног сербског, највише (другостепене) судске инстанце у Кнежевини. Одлуку о томе донео је кнез *Милош Обреновић*.

1824.

16. мај – *Јефрем Обреновић* саопштио кнезовима Суда ваљевског да је кнез Милош одобрио да Ваљевска нахија сазида у Ваљеву судску зграду („конак”) одређујући при томе и њену величину: „Конак нека буде од две собе, једне оакалије и диванане”. Градња је имала да почне „одма по светим Тројицама”, а за извођење радова требало је из Шапца да им упуते „*Гођевица Милутинина* или другог кога вешта”.

1826.

Октобар – Боравећи у Ваљеву и описујући потом ваљевску варош у својим „Путешствијима по Србији” *Јоаким Ву-*

juh је сведочио и о суду: „Даље от цркве, к северној страни, јест и магистрат ваљевске нахије, који састоји се из два кнеза и једног писара, у којем у свака дела совершити се могу кромје једног криминалног, који се шиље у Крагујевац к Суду Народном”. Годину дана доцније овде је боравио *Георџије Маџарашевић* и оставио истоветно сведочење: „Овде је магистрат нахије ваљевске, који се из два кнеза и једног писара састоји”. – Здање Магистрата налазило се на десној обали Колубаре, при врху Тешњара, у близини старе дрвене цркве и ваљевског конака *Јеврема Обреновића*.

1831.

1. децембар – Кнез *Милош Обреновић* разрешио проту *Матију Ненадовића* и *Јовицу Милутиновића* од судијске дужности у Суду ваљевском уверавајући их при томе да то чини због њиховог слабог здравља. Истовремено их је ослободио од „сваког данка и кулука”. *Јовица* је доцније враћен за старешину овога Суда а и проти *Матији* су поверавани важни државни послови.

Уместо дотадашњег потписивања судских аката колективном одредницом – „кнезови Суда нахије ваљевске”, озакоњено њихово индивидуално потписивање.

1834.

16. мај – У једној наредби кнеза *Милоша Обреновића* Суд нахије ваљевске први пут преименован у Суд окружија ваљевског.

1835.

1. јун – Први познати помен новог назива за Суд округа ваљевског – Исправничество ваљевског округа, а такође и новог назива за његовог старешину – исправник. Такав назив одржао се до јесени 1837. године када је замењен некадашњим – Магистрат округа ваљевског. Од јануара 1840. озакоњен

је нови назив – Окружни суд. Први ваљевски „исправник” био је *Јеврем Ненадовић*. Чланови Исправничества: *Гаја Дабић* и *Јовица Милутиновић*; секретар *Васа Јовановић*.

1837.

19. март – *Васа Јовановић*, секретар Исправничества ваљевског округа, добио отпуст из аустријског поданства. Његова жена је, међутим, остала да живи у Аустрији.

1840.

На онову Устава из 1838. године, установљени у свих 16 округа Кнежевине Србије окружни судови као судови првог степена.

1844.

Сейтембар – Указом кнеза *Александра Карађорђевића* основан Преки суд за ислеђивање кривица учесника у Катанској буни, подигнутој ради рушења уставобранитељског режима и повратка Обреновића на власт. Заседао је у Ваљеву, а за једног од његових чланова одређен је „трговац ваљевски” *Михајло Лаловић* из Санковића. Донето је 369 пресуда, 35 окривљених побуњеника осуђено је на смрт. Међу окривљенима било је и Ваљеваца.

1852.

11. јануар – Суду округа ваљевског одобрена градња, „у авлији Суда”, нове апсане „од тврдог материјала од више оделенија” јер је постојећа била сасвим неусловна. Четири године доцније за тај посао је лицитацијом одабран мајстор *Тодор Тодоровић* из Шапца али је 14. фебруара 1857. године наложено да се грађење „судејско-полицајне апсане у Ваљеву” одложи. Нова повољна одлука донета је 22. јануара 1866.

1. август – Службовање у ваљевском Окружном суду почео као практикант („за сто талира плате”) *Милан Ђ. Ми-*

лићевић, до тада учитељ у Тополи, потоњи књижевник, етнолог и историчар.

1857.

Суд округа ваљевског донео током године 2.253 пресуде, више него иједан други у Кнежевини Србији. За пресуђивање у наредној години преостало је 447 предмета.

1860.

Феликс Каниц, немачки путописац и етнолог, боравећи у Ваљеву 1860. и 1888. године уочио постојање у овој вароши великог броја адвоката што му је сведочио „о парничарској страсти становништва”. Такав утисак оснажила му је околност да је 1860. у Ваљевском окружном суду било „око хиљаду нерешених случајева” и да је у јесен 1888. стање у ваљевском судству било „само нешто мало боље”.

1867.

Према Календару са шематизмом Књажества Србије за 1867. годину, правозаступници за Ваљевски округ били су: *Љубомир Радовановић*, *Мирко Радовановић*, *Насиас А. Пејровић* и *Ђура Циндрић*, сви настањени у Ваљеву. Крагујевачки округ је тада имао три правозаступника, пожаревачки, смедеревски и ћупријски по два, а крајински (Неготин) и шабачки по једног.

1881.

25. мај – Писари Суда округа ваљевског упутили представку којом су указивали на пропадање судских докумената. Подстакнут тиме, председник Суда се, четири дана доцније, обратио Начелству ваљевског округа описујући у каквом је простору та институција и да то угрожава здравље судија и другог особља и доводи до пропадања судских докумената. Молио је, уз то, Начелство да се заузме за зидање нове судске зграде. Начелство је, на основу тога, предложило мини-

стру унутрашњих дела „да се подигне једно велико здање за смештај Суда и Начелства, пошто је и његово здање у таквом истом стању као и судско”. Сличних захтева бивало је и доцније да би тај проблем био решен тек у првој деценији 20. века.

1888.

Почетак јануара – Основано у Ваљеу Правничко удружење у чију су привремену управу изабрани: адвокат *Коста Живковић*, судија *Љуба Каменичић* и судски писар *Никола Станковић*. Међу главним циљевима удужења било је и оформљење судске књижице. Правила су објављена у „Ваљевским новинама” од 31. јануара 1888. године.

1891.

Током године Ваљевски првостепени суд решавао 368 предмета из те и 106 предмета претеклих из претходне године; пред судијама се појавило преко 750 починилаца кривичних дела или осумњичених за криминал. Осуђена су 343 лица, донето 129 ослобађајућих пресуда јер је за оптужене судски утврђена невиност и 39 ослобађајућих пресуда услед недостака доказа. Изречена је те године једна смртна казна за убиство с предумишљајем, али је осуђеник помилован. На робију у трајању од 20 година осуђено је 18 лица. Међу свим починиоцима кривичних дела којима је 1891. осуђено у Ваљевском првостепеном суду налазило се свега седам жена.

1902.

24. август – Освећени темељи заграда Окружног начелства и Првостепеног суда у којима су садашњи Окружни и Општински суд. Грађене су према пројектима *Јована Илкића*, а радови су окончани 1906. године. Ове управне зграде „и у основама и у спољним изгледима, одликују се чистом композицијом, у академској архитектури” (*Богдан Нешћоровић*).

1907.

28. октобар – *Димитрије Богдановић*, председник Првостепеног суда, изабран за председника новоосноване Грађанске читаонице која је радила у Ваљевској гимназији. Остао је на тој дужности докле год је Читаоница радила, односно до у лето 1913. године.

1908.

Владислав Петковић Дис, књижевник, службовао као практикант у Ваљевском првостепеном суду.

1911.

На основу Закона о средним и градским судовима од 28. фебруара 1911. године, установљен на Убу Суд за Срез тамнавски. Судија је био *Драгомир Е. Стојић*, син шабачког адвоката *Емилијана Стојића*, а писари *Својан Гавриловић*, *Петар Радовановић* и *Светомир Павловић*. Овај суд је радио извесно време и после Светског рата да би наново био основан 1931. године.

1914.

8. новембар – У згради Окружног суда у Ваљеву одржана заједничка седница Владе Краљевине Србије и Врховне команде Српске војске. председавао је регент *Александар Карађорђевић*. Са тог заседања од савезничких влада је ултимативно захтевана испорука муниције, уговорене још 1913. године, јер ће у противном Србија закључити примирје са непријатељем.

1919.

29. октобар – У Ваљевском првостепеном суду осуђен, по Закону о штампи, окружни чиновник *Радисав Ђорђевић* који је „Отвореним писмом господину министру финансија”, објављеним у листу „Слободна реч”, нанео увреде Окружној финансијској управи у Ваљеву. Ђорђевић је том пресудом

обавезан да „у корист државне касе” плати 300 динара или да издржи 30 дана затвора а уз то и да уплати 10 динара таксе. Уколико он „немадне од куд платити” таксу, да то учини власник листа *Моша Пијаде*.

1921.

Април – Почели у Ваљеву да раде Првостепени и Виши суд за ратну штету. До 5. јануара 1922. године Првостепени суд је донео 1.485 пресуда којима је у збиру одобрена надокнада 30,19 одсто тражене суме.

1925.

23. *октобар, у зору* – На основу пресуде Првостепеног суда у Ваљеву, стрељан у Попучкама, поред пута Ваљево – Београд, разбојник *Драгољуб Бојовић*, у народу прозван хајдуком. Маса радозналост света посматрала је стрељање, а место извршења те казне прозвано је Бојовића гроб. Због мешовитих разбојништва у пределима око Рудника и Маљена Бојовић је у Ваљеву први пут осуђен 23. марта 1923. године на 17 година робије али је седам дана касније побегао из затвора чинећи потом још крупнија злодела. За 91 дело осуђен је на 796 година робије и на смрт стрељањем.

1931.

1. април – На подручју Ваљевског округа установљени нови редовни првостепени судови – срески судови у Ваљеву, Мионици, Обреновцу и Убу. Дотадашњи Ваљевски првостепени суд постао је – Окружни суд. Тако је учињено на основу Закона о установљењу среских и окружних судова на подручју Апелационог суда у Београду, од 26. новембра 1930. године.

1936.

У телефонском именику за ту годину убележено да ваљевски Окружни суд има телефон бр. 52.

*Свечаност пред Окружним судом поводом ослобођења
Ваљева 1918.*

1937.

10-22. мај – У ваљевском Окружном суду суђено педесетороци оптужених за учешће у тзв. „шећерној афери”. Јавност, не само у Ваљеву, са великим интересовањем је пратила тај процес јер су се међу окривљенима налазиле и понеке тада угледне личности (трговци, државни чиновници и др.). Првооптужени *Милан Вукосављевић* звани *Бонфило* осуђен је „за сва кривична дела на укупну казну од седам година робије и трајан губитак часних права”.

26-29. мај – По Закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави суђено у ваљевском Окружном суду члановима Месног комитета КПЈ у Ваљеву и неколицини других припадника те партије (*Драгојло Дудић*, др *Милош Пантић*, *Миле Милајковић*, *Миливоје Стефановић* и др.). Бранило их је тринаест познатих адвоката: *Триша Кацлеровић*, *Нинко Пејровић*, *Чеда Плећевић*... председавајући судског већа – *Раде Радовић*. За све оптужене пресуда је била ослобађајућа. – Судија Радовић је рат провео у немачком заробљеништву, а по повратку у земљу постављен је за судију Врховног суда Србије.

1941.

Ајрил – Приликом немачког бомбардовања Београда, у пожару који је уништио Народну библиотеку, изгорео је и „особито занимљив” акт „Урежденије Совјета народња за суд Вароши Ваљевске и тоја нехији” који је 1. јануара 1809. године издао Правитељствујушчи совјет сербски. Једини такав докуменат из онога времена за који се зна. Акт се налазио у библиотечкој збирци рукописа. До тада је, у препису, три пута објављиван: М. Петровић, *Финансије и усјанове обновљене Србије*, књ. 1, Београд 1897; Д. Ђ. Алимпић, *Историјски развитак полицијских власти у Србији (1793-1869)*, Београд 1905; Ст. Новаковић, *Усјавно ишјање и закони Карађорђева времена*, Београд 1907.

1944.

7. *октобар* – Војни суд Ваљевске војне области огласио својом пресудом *Јована Мишировића*, земљорадника из Дучића, за ратног злочинца и народног непријатеља и осудио га на смрт стрељањем. То је најранија позната пресуда ваљевског Војног суда који је радио до средине 1945. године.

1945.

15. *јануар* – На основу Упутства о организацији и раду народних судова, које је 6. октобра 1944. године донео Главни Народноослободилачки одбор Србије, конституисан у Ваљеву Окружни народни суд. За председника је изабран *Радомир Лазић*, судија Среског суда у Ваљеву, а за пресудитеље: *Миодраг Анђелковић*, *Драгољуб Трајковић*, *Светозар Пауновић*, сва три дотадашње судије Окружног суда, *Милић Милошевић*, трговац, *Будимир Миливојевић*, кројач, *Миленко Голубовић*, сарач, *Рајка Пауновић*, наставник Грађанске школе, *Аца Везилић*, земљорадник из Тулара и *Милош Обреновић*, из Равања. Убрзо су оформљени и срески народни судови у Ваљеву (председник *Драгушин Живановић*, потом *Симојан Луковић*), Каменици, Мионици, Убу и Обреновцу.

20. *април* – На дужност окружног јавног тужиоца у Ваљеву именован *Милорад Ристиивојевић*. Помоћници: *Милован Лазовић*, *Милан Стефановић* и *Гроздана Ристиивојевић*. Тужилаштво је првобитно било смештено на спрату зграде банке у Улици Вука Караџића. Од 1965. године оно се налази у згради Окружног суда.

19. *јул* – Лист „Све за победу” известио да је недавно „извршена смртна казна над двојицом највернијих слугу окупатора, над издајницима *Драгољубом Драгојловићем*, бив. судијом и *Пејром Тодоровићем*, зв. Точкоња, које је Војни суд Ваљевске војне области осудио на смрт”. Судији Драгојловићу, рођеном 1900. године, конфискована је целокупна имовина.

1946.

1. јануар – Почео у Ваљеву да ради Окружни аграрни суд, специјална судска институција која је основана ради спровођења аграрне реформе. За првог председника Суда именован је *Сима П. Иванишевић*, потом су извесно време ту дужност обављали *Живојин А. Јерemiћ* (до 22. јуна 1946) и *Дивна Алексић-Најман* (од 8 до 5. јуна 1947), па поново *Сима П. Иванишевић* (до маја 1948. године, када је суд укинут). Судске одлуке доношене су у трочланом већу у коме су се, уз председника Суда, налазили земљорадници *Гвозден Бирчанин* из Суводања и *Живорад Гођевац* из Заруба. Суд је радио у просторијама некадашње жандармерије, у Улици војводе Мишића 41.

1951.

Срески народни суд у Ваљеву премештен из бивше кафане „Златибор” у приземље зграде Окружног суда. У своју зграду прешао је тек 1965. године.

1953.

Почетак године – Окружни суд у Ваљеву осудио седам младића, припадника илегалне организације „Уједињени национални покрет отпора”. Она је, према оптужници, имала за циљ „вођење политичко-пропагандне и диверзантске активности против народа и државе”. *Божидар Дрињаковић*, ученик Богословије „Свети Сава” у Раковици и *Момчило Карайанчић* из Ваљева осуђени су на по четири године строгог затвора, а остали (*Љубивоје Стейановић*, *Милоје Веселиновић*, *Радиша Ђурђевић*, *Сима Веселиновић* и *Милош Ристиивојевић*) на временске казне од једне до три године.

7. април – Народни одбор Среза ваљевског, незадовољан стањем у Окружном и Среском суду, предложио смењивање њихових председника – *Миливоја Величковића* и *Милорада Перишића* и постављање, уместо њих, *Божидара Веселиновића* и *Немање Пројића*.

Новембар – Хирург *Радомир Раца Стефановић*, тада међу најугледнијим ваљевским лекарима, осуђен на казну строгог затвора од седам година уз ограничење грађанских права и права на вршење друштвене и професионалне делатности у трајању од две и по године по издржаној казни. Оптужен је да је пљачкајући болеснике стекао богатство милионске вредности. Многи Ваљевци били су убеђени да је у питању монтирани судски процес.

1958.

Имаоци телефона: у **Ваљеву** – адвокати *Димитрије Драшковић* (24-02), *Радисав Лукић* (22-50) и *Миливоје Стевановић* (22-72), Окружни суд (24-18), истражни судија (20-43), Срески суд (21-84; у **Осечини** – Срески суд (16); на **Убу** – адвокат *Бошко Јанковић* (10), Срески суд (15).

1959.

25. јануар – Одржана у Ваљеву оснивачка скупштина Пододбора адвоката са територије ваљевског Окружног суда. У руководство су изабрани: *Момчило Мишировић*, *Радомир Лазић* и *Ненад Пејић*.

1964.

Крај године – Основан у Ваљеву Казнено-поправни дом за осуђене малолетнике из читаве Југославије. Прве осуђенике примио је у јуну 1965. године. Од 1975. године Дом је преузео и послове општинског и окружног затвора.

1973.

Српска академија наука и уметности – Одељење друштвених наука објавила у едицији „Извори српског права” књигу документарне грађе *Обрада Гавриловића „Ваљевски окружни суд 1815-1865. године”*. Садржину зборника чини 400 докумената који употпуњују знања о судству у Србији али су од значаја и за проучавања оновременог народног живота.

1974.

Окружни суд у Ваљеву осудио на три и по године строгог затвора *Драгољуба С. Игњатовића*, књижевника из Београда, једног од референата симпозијума „Култура и револуција” на Дивчибарама, који су у фебруару те године, организовали Филозофско друштво Србије, Институт за филозофију и часопис „Филозофија”. Игњатовићу је суђено за дело непријатељске пропаганде (у свом излагању на дивчибарском скупу је „злонамерно и неистинито приказивао друштвено-политичке прилике у земљи”). Пресуду ваљевског Окружног суда потврдио је Врховни суд Србије. За Игњатовићево ослобађање заузеле су се потом многе угледне личности у земљи и у свету, код *Јосипа Броза Тита* то је лично учинио и *Хајнрих Бел*, па је писац после седам-осам месеци пуштен из затвора.

1975.

24. јануар – Писано у „Напреду” да је програмом прославе тридесетогодишњице послератног правосуђа у Ваљеву било предвиђено и прикупљање података „о раду судова, тужилаштва и других правосудних органа у циљу издавања једне публикације о раду правосуђа на овом подручју”. Ту публикацију требало је да испуни грађа „о формирању првих правосудних органа, избору судија и тужилаца и њиховим искуствима од тог првог револуционарног, послератног периода, до данашњих дана”.

1. јул – Почео у Ваљеву, у Улици Карађорђевој 71, да ради Окружни привредни суд чија се надлежност распростире на 14 општина северозападне Србије (садашњи Колубарски и Мачвански округ). На свом почетку имао је шест носилаца правосудних функција: председник суда *Селимир Максимовић* и пет сдуија – *Драгиша Васиљевић*, *Божидар Крсћић*, *Драго Лазаревић*, *Јован Мандић* и *Славко Пејировић*.

1976.

1. јануар – У Лајковцу почео да ради Општински суд. За председника је изабран *Бранислав Јовановић*, а за судију *Миливоје Јеремић*, оба из Ваљева.

10. март – Општински суд у Ваљеву осудио адвоката *Срђу Поповића* из Београда на годину дана затвора због ширења лажних вести. Поповић је то дело учинио бранећи пред ваљевским Окружним судом књижевника *Драгољуба С. Игњатовића*, оптуженог за вербални деликт, и при томе истицао да су истините чињенице које је Игњатовић изнео на дивчибарском скупу филозофа и других интелектуалаца. Под притиском јавности казна је преиначена у условну.

1979.

28. и 29. септембар – Одржан у Ваљеву научни скуп „Судство и законитост у Првом српском устанку” који је био посвећен 150. годишњици оснивања првог устаничког суда у Србији – у Кличевцу код Ваљева. Радом скупа руководио је проф. др *Борислав Благојевић*, а осам реферата и два саопштења поднели су историчари и правници из Београда, Смедерева и Ваљева. Ти радови објављени су у посебном зборнику.

1980.

19. јануар – Одржана у Шапцу оснивачка скупштина Основне адвокатске коморе за Подринско-колубарски регион. Први њен председник био је *Радослав Лекић* из Шапца, а следећи *Александар Милић* из Ваљева (од 11. априла 1981). До почетка 1989. године седиште Коморе је било у Шапцу, потом у Ваљеву (до краја 1990).

1981.

15. септембар – Ваљевски Привредни суд уселио се у ново судско здање, подигнуто на простору између Окружног и Општинског суда.

1984.

8. новембар – Спомен плочом на згради Окружног суда обележено да је у њој, у јесен 1914. године, заседала Врховна команда Српске војске.

1985.

Зграда Окружног суда у Ваљеу проглашена за споменик културе и тиме заштићена од преправки и пропадања.

1999.

15. новембар – Окружни суд у Ваљеу осудио на три године затвора *Боžoљуба Арсенијевића Макија*. Кривица је учињена ометањем „овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности” на „митингу против власти” који је Арсенијевић организовао 12. јула 1999. године.

2000.

26. април – Врховни суд Србије укинуо првостепену пресуду Окружног суда Ваљево којом је *Боžoљубу Арсенијевићу Макију* следовало трогодишње робијање.

2001.

12. септембар – *Мирославу Крстићу* из Врела изречена у Окружном суду смртна казна за двоструко убиство, последња у историји ове правосудне институције. Врховни суд Србије преиначио је, 28. марта 2002, ту пресуду на 40 година затвора што је потом потврђено и у трећем степену.

2004.

Судија Окружног суда у Ваљеу, *Миодраг Вићенчијевић*, изабран за судију у Врховном суду Србије.

2007.

У ваљевском Окружном суду донесена прва решења о рехабилитацији неправедно осуђених, из идеолошких разлога:

Душана Хаџића из Бабине Луке и *Симе Веселиновића* из Новака (Тамнава). Током 2007. године донесено је још 45 таквих решења.

2008.

Мај – Историјски архив Ваљево објавио књигу докумената „Ваљевски магистрат 1824-1831” коју је приредио историчар *Недељко Радосављевић*. Њену садржину чини 281 документ разврстан хронолошки. „Објављивањем ове књиге – истиче у предговору њен приређивач – Међуопштински историјски архив Ваљево отпочео је публикавање најстарије грађе из свог најзначајнијег фонда Окружни суд Ваљево која се, непосредно и у целини, односи на простор Ваљевске нахије”. У том фонду се, иначе, налазе 4.464 кутије архивске грађе (621 метар) и 372 књиге деловодних протокола и регистара.

Током године – Примљен у Окружном суду 10.861 предмет, а из претходног периода претекло је за решавање 314 предмета. Укупно је решено 10.938 предмета тако да је у 2009. годину пренесено 237 предмета. Коефицијент ажурности – 0,26.

2009.

Фебруар, март – Прослављана 200. годишњица ваљевског Окружног суда. За те свечаности објављена је и ова књига.

СВЕДОЧАНСТВА

МИОДРАГ ПЕТРОВИЋ

УСТАНИЧКИ СУД ИЗ 1804.

Према усјоменама њроше Матије Ненадовића

Сад требало је народу суд оставити. Ја сам имао кормчију и читао законе Јустинијанове и Мојсеову строгост над Јеврејима и испишем неколико параграфа из кормчије. Од који' побројаћу неке: 1. Ко би убио човека, да се убије и на коло метне. 2. Ко отме девојку силом (као што је гдегде бивало, а особито у каквим бунама, кад се судови побркају), тај женик, кум и стари сват шибу да трче а други штапови да се каштигују. 3. Ко украде јагње, прасе, коња или вола, тај да плати двоје и да се каштигује штаповима. 4. Ко утече из војске без допуштења, да трчи шибу. 5. Са страже који побегне, да се стреља. 6. Који се криво закуне и криво осведочи, тај ону сву штету за коју је сведочио, да плати, штаповима да се каштигује, и да му се никада више ништа не верује, и да се за свагда лажом проглаша. 7. Кад се сваде и псују, који се превати за оружје, као пола убиства, да трчи шибу – – итд. 14, 15 ли пунктова. Сад у скупштини кажемо да ми сваки на своју страну с војском одлазимо, нахија остаје без старешине и суда, а народу који код кућа остаје требаће суда, зато нека скупштина изабере два поштена човека, да и' у Кличевцу, немачком шанцу више Ваљева, оста-

вимо. Скупштина повиче: „Ви старешине изберите и именујте, да видимо које ви знате”. Ми представимо *Пејра Читака* из Мушића, Грбовића кнежине, и *Јована Рабаса* из села Рабаса. Сва скупштина одобри да су они поштени и прави кметови, и да им се даде власт да буду и судије. Сад ја пред народом прочитам оне пунктове које сам из кормчије преписао, како су стари цареви судили, бегенишу ли они и хоћемо ли овако. Они сваки пункт један по један саслушају и повичу: „Тако, тако нек нам се суди, да нема глобе ни хатара”. Предамо те пунктове Читаку и два пандура да иду у Кличевца да начине колебе и тамо да седе и суде; што не могу расудити да нама на Врачар у логор шаљу и да узму једнога свештеника из бранковичке цркве, јербо тамо и’ је доста било, да начине капелу макар ода шта, да онде службу служе и Бога за војинство моле.

*

Питате: јесмо ли имали судове? – Какво је опет то питање! – Та по три ‘ајдука у планини пак опет зна им се старији. Ми како смо се почели спремати на Врачар, одма смо у почетку маја (1804) учинили скупштину од хиљаде људи и попова. Ја сам имао Кормчију, из ње извадио неколико параграфа Јустини(ја)нови’, и Мојсеови’ закона, кад украде јагње, вола, коња да плати двоје и штапов., ко отме девојку, који војник утече из војске, са страже и тако даље, до 15-20 пунктова. Прочитам скупштини, и сва повиче: „Тако, тако нека нам се суди, и да ‘атера и глобе нема”. Мање кривице оставимо на чисту совест судијама, и по обичају нашем, а што баш не могу нека нама на Врачар шаљу. И то ћете ви рећи: та ти су закони врло жестоки. Та и Мојсеј није био будала, но је правио законе према своме ондашњем народу. Изберемо за судије Петра Читака из Мушића (и то ћете може бити наћи у мојим писмама) и Јована Н. из Рабаса, дамо им три пандура да начине у Кличевцу, у немачком шанцу, колебе и апс, да узму једнога попа од бранковичке цркве за писара, јербо и’ онде има четири попа. После дође нам из Ку-

пинова *Сава*, бивши скоро шабачки владика, он се запопи, а за њим из Аустрије дође *Петар Новаковић* из Осека, добар у магистрату секретар, који је из књиге немачке казивао како се барут (кува) и туче, могли смо за дан по тридесет ока барута у Ваљеву најбољега зготовити, али мучно било шали-тре добити, и опасно, да се не запали, кувати.

И членови су магистрата од своји' кућа издржавали се, после две три године порезивали смо по нахији на два члена по 35 дук(ата) цес(арских), једно говече и 500 ока жита на годину. Питате: како ће два човека у суду бити? – Опет они! – А зар није секретар човек, и у онако време, или је он без душе, те неће право рећи. Та, децо, нужда закон мења; боље је ишта него ништа.

(*Проша Маџеј Ненадовић*, Целокупна дела, Београд 1928)

Споменик Петру Читаку у Горњем Мушићу

УРЕЖДЕНИЈЕ

*Совјетѝа Народња за Суд Вароши Ваљевске
и шоја нахији*

1. Јануарија 1-ога 1809. года наименован да буде у вароши ваљевској и тоја нахији суд из четири лица засједајушча: 1-о, секретар *Ранко Пејровић*; 2-го *Милован Тадић*; 3-е *Рака Мишковић*, и за секретара тога Суда *Сава Ђуричић*. Од ових четири образа 1-ви да исполњава дужност најстаријег лица и да се назива судцем, а четврти да чини дужност секретарску. Ова четири наименовати образа свагда и за сва што у једном согласију да буду.

2. Дом судејски да се опредјели гди ће се сваки дан судити; суд пак сваки дан на уречени сат да се отвора и затвора. Ново одређеним господ. судијам поособ судити, развје ако који од членова одсуствовао буде, и не на свакому месту; није слободно, као што може бити и бивало је, да гди се год који давучија (жалилац) судији пријави, ту му сам и суди. У напредак такови обичај за чест сваког члена да се не уводи, но свака тужба тужитеља да се у канцеларији сасушава, а што се год кому судило буде, нека све преко канцеларије иде. Також све заповести, тужбе, рјешенија суда да согласно писмено из канцеларије преко добошара да се издају. Судијам поособ забрањује се какву нибуд заповест обшчеству објављи-

вати преже договора и уреченог часа за објавленије. Но будући да нова одређена господа сударци у почетку уредбама вешти нису, то дозвољава се паметному секретару реч за ползу общества и доброга реда держати.

3. Ниједном, од најпростијег човека до најпоглавитијег, није слободно под пусатом у канцеларији указати се, но сваки који у канцеларију судејску уходио буде, сваки благородни Србин свој пусат пред канцеларијом положити нек изволи и тогда Суду чесно своју теготу каже.

4. Суду Ваљевском најприје господар *Јаков Ненадовић*, пак прочи служитељи народни почитаније да имају и да буду огледало прочим свим живушчим у Ваљеву и тоја нахији. Господа Јаков Ненадовић и прочим отмјеним служитељом народним и Ваљевској Нахији свог рођака, ортака није слободно противу Суда зашчишчавати, но дапаче свакому кривцу своју заштиту отказати и сваког таковог Суду предати, буди кога. У случају да се какви злодјеји у Ваљевској Нахији појаве, то Суд с спомошествованијем коменданта од нахије да се има постарати такове похватати и таковим судити.

5. Новоименовата господа сударци сви пизму и зло срце који је, може бит', на кога до сада имао, од тога часа свак своју злу вољу и зло срце да побаце. И свакому једнако да се суди, буд' богатому или најбједнијему сирوماху: особито пак предвидљиво призреније господа сударци против команданта од нахије у сваком случају да имају.

6. Суд Ваљевски силу има сваког кривца тројеручно каштиговати: парама, хапсом и батинама. За погрешку од разлике људи буди каштига по 25 и 50 батина, на бијењу веће каштиге да не буде. Наћи ће се и таквих људи који за више речене каштиге нису, како чесни кметови, буљукбаше и трговци; таковим пак за 1-ву погрешку буди каштига арест 24 и 48 сати о хлебу и води, а 2-ги крат по 25 грошка или 50. Ако се пак случи да најчеснији човек горе поменуте каштиге потегне, пак и трећи пут согреша, таковом после буде каштига с батинама.

Ако се какво смртно убиство случи, такве убице Суд Ваљевски да се има постарати такве похватати и у градски апс затворити, по том дјело злодјеја описана врховному Србије предводителју или у Совјет Народни послати, пак какво наставленије за таквог дође, тако с њим и поступати.

7. Од сваког рјешенија Суда буд' каква сума пара, био какви миљак или какво животно, да се има свака таква вешч проценити и по три гроша на сто од кривца који буде узимати, а ово да буде приход касе, такоже и од каштиге на парама приход касе. Приходи од пасоша такса 10 пара буди приход секретарски. Од свих прихода и других дјела да се формално протокол држи. И што се нечистоће протокола тичало буде, цевалиће писар, а за пресуђивање судије.

8. Суду Ваљевском опредјељавамо 9 пандура за већу силу и снагу судску, од којих 6 да се постара господар Јаков Ненадовић из нахије од поштених кућа изабрати, који ће без промене и без ајлука служити; њихове пак у нахији куће да су свободне од свих прочих кулука кромпје војне; проче 3 момка варош ваљевска да издржава, и свим 9 да се даје тахин из беглука.

9. Суд Ваљевски особито да пази на зле људе, као на хајдуке, шпионе и проче, тако да се у целој Нахији Ваљевској нигде ниједан задржати не може. Сваког јабанца трговца за пасош питати који у варош дође и пође. Такођер свим живушчим в том крају забранити ни на 5 сати из вароши без пасоша далеко не поћи. Случи ли се погрешка, буди му каштига по расужденију.

10. Вообшче свим живушчим в Ваљевској Нахији забрањује се у Београд на Велики Суд жалити се доћи без писма Суда Ваљевског, нити ће се кому веровату у Великом Вилаетском Суду, развје ако се кому рјешеније Суда праведно не свиди, то сваки може с рјешителним Ваљевског Суда писмом доћи и хоће се свакому на ново судити. И то се забрањује, ако је распра мања 100 гроша.

11. Налаже се свим вообшче Суду новопостављеном покорни бити, не како што је до сада бивало и бива. Ако би се

кто усудио Суду Ваљевском најмање поврежденије и непокорство чинити, таков свак да знао буде са самом врховному српскому предводителу и Совјету Народа Сербескаго поврежденије учиниће, и се који после овога прописа пронађе да препјатствије Суда буде, то Суд Ваљевски нека репортира у Совјет и господару *Борђу*, и примиће наставленије за таковог.

12. Потпис Суда Ваљевског да буде сљедујушчим образом. На свакој хартији без разлике да се потписује најстарији образ, то јест судија своје име и на крају сваке хартије секретар своје име да потписује. То се разумева да ова два образа сами нису суд, но сви заједно чине једно тело, но за увести нови ред по канцеларијам наше државе потпис сљедујушчим описаним образом да буде како и по другим государствам. И ни једној хартији на којој потпис по пропису не буде биће невјеројатна.

13. Нитко судијам никаква кулука чинити није дужан, развје ако је потреба вилајетска. Варошлијам кад се заповијест из суда изда за на војну поћи, без свакога изговора да су опремни поћи. Од свију дјела свагда протоколи чисти да буду.

14. Свим новим уредбам да се за чест и живот нитко не противи које ми за благополучије опшчества и наше славе учреждавамо.

Дано у Београду 1-ог јануарија 1809 год.

(М.П)

Правит. Совјет народа Сербскаго.

СПИСАК СУДСКИХ СТВАРИ, 1844.

Инвентар од наодећи се при Окружном суду ваљевском и њему принадлежеће ствари:

- 1 Крст окован сребром и позлаћен – у добром стању
- 1 Евангелије у актову обложени корица с црвеном кадифом – у добром стању
- 1 Јаглук за покривање крста и јевангелија – у средњем стању
- 1 Устав земаљски обложени корица с црном а на околу позлаћеном кожом – у добром стању
- 1 Зборник закона, уредаба и уредбениј указа – у добром стању
- 2 Портрета бившег књаза *Милоша Обреновића*, један у половини величине тела, а други мали у стаклу наштампан – у добром стању
- 1 Астал заседанија од 5 дужине и 3 шуха ширине бојадисан и зеленом чојом застрт – чоја стара и подерана а астал може служити
- 1 Теразије за мерење дуката с мерама – у добром стању
- 1 На ножицама заседанија звонце – добро
- 1 Астал секретарски с феларетама и затвореним чекмецетом – нов
- 1 Астал писарски са зеленом чојом и то старом застрт – доброг је стања

- 1 Практикантски астал – доброг је стања
- 2 Астала бојадисана пештанска куповна – оба у рђавом стању и један убатаљен
- 5 Дивита, два дрвена, 1 порцулански с пескаоницом и 2 чаше винске уместо дивита употребљене – на порцуланском дивиту чаша за мастило
- 2 Маказа – доброг стања
- 3 Лењира – средњег стања
- 2 Федерместера – оба рђава и убатаљена
- 6 Столица кожни политирани, стари – једна убатаљена и потребује поправку
- 4 Столица сламом преплетене – ове су изломљене и поправити се не могу а две су нове
- 6 Столица растови тишлером начињене – све су изломљене и поправити се не могу
- 2 Чирака од пиринча жути – доброг један а други рђавог стања
- 2 Чирака од плеха – нова
- 1 Мумагазе просте – средњег стања
- 2 Сандука гвожђем окована, један за приход судијски а други за пупиларне масе – први се бравом затвара, а другиј с два добра катанца
- 1 Астал растов с печатом и пресом – доброг стања
- 1 Стари печат судејски – доброг стања
- 1 Архива од 18 преграда и с три чекмеџета у којој се хране писма и проча акта од 1823. до 1839. године находе – доброг је стања
- 2 Долапа, један од 6 шука висок и од 5 шука широк од чамови дасака са четворо врата, а другиј од 5 и по шука дужине и три шука ширине за обдржаније канц. ствари и протокола – убатаљене су на првом браве и нема кључева, од доброг су стања оба
- 3 Гвожђа с лаким синцирима која се међу преступницима на ногу једну и руку – доброг су стања оба
- 15 Букагија – од исти се наоде једне при Началничеству окр. шабач. а двоје при пр. бив. правленију с преступницима однешена

- 1 Синџир велики – доброг стања
- 1 Сикира велика – добра
- 1 Кадионица земљана – добра
- 2 Ђупа од мастила, један већи а један мањи – добри
- 2 Метле куповне старе – добре
- 1 Четка за чишћење астала – отрцана и батаљена
- 2 Браве од врата заседанија и канцеларије – убатаљене
су обадве

15. фебруара 1844. у Ваљеву

Председатељ Суда, мајор *Гаја Дабић*
Секретар, *Миша Миленковић*

(Из књиге Бранка Перуничича *Град Ваљево и његово
ујравно њодручје 1815-1915*, Ваљево 1973, стр. 561-562)

У ВАЉЕВСКОМ ОКРУЖНОМ СУДУ, 1852.

Предавши кнезу *Александру* молбеницу за државну службу и видећи њега веома ми мало наклоњена, ја се вратих у Тополу те онде чеках премештај у коју београдску школу, по ранијем обећању школскога директора.

У Тополи сам остао до првих дана месеца августа 1852. У то време дође ми из Београда од једног пријатеља писмо које ми јави да сам 1. августа 1852. постављен за практиканта у ваљевски окружни суд!

То је било нешто о чему нисам ни мислио. Тада, дођох у двоумицу да ли да примим што ми се даје, или да захвалим. После дужег премишљања прегнем и пођем за том новом судбином.

Селећи се из Тополе у Београд, свратим у Рипањ кући. Оцу мојему не беше мило кад му казах шта ме чека, али ипак, по малом ћутању, рече:

– Од чега сам бежао ја, то као да хоће да стигне тебе! Нека те бог чува и на том путу!

Сишавши у Београд, сместим овде жену и ташту, па се спремам да најпре одем у Ваљево.

(...)

Погодим неког младића Мишу, кочијаша из Палилуле; кренем се и први дан стигнем на Уб, на конак. Други дан сам већ ручао у Ваљеву.

У оно време у ваљевском окружном суду бејаше претседник *Јован Мићић*; чланови бејаху *Стејан Каћић*, *Милутић Појовић* и *Јевтимије Васић*. Секретар бејаше *Јован Милинковић-Алаванчић*, благајник *Стеван Јоцић*, архивар *Крста Николајевић*, а писари *Димитрије Бранковић*, *Стеван Чолак-Михаиловић* и *Петар Стојановић*. Практиканти пак бејаху *Јеврем Васић* из Азбуковице, *Милован Браловић* и *Васа Радовић*, оба из Ужица, и *Љуба Тадић* оданде из Ваљева.

Пријавих се претседнику суда Јовану Мићићу, а он зовну секретара Милинковића и нареди да ме уведе у дужност.

Овде је на реду да речем поштогод и о оним чиновницима у ваљевском суду међу које сам дошао и с којима сам своју нову службу отпочео.

Јован Мићић, претседник. – Рођен је године 1809, у селу Жировљу, у нахији височкој, у Босни. Књигу је учио у Лозници и у Шапцу. По свршетку основне школе, Мићић се крене пут Дубровника и Трста, где се надао што више научити и на какву се радњу одати. Али му се та намера изјалови, те се из Сарајева врати у Србију и настани у Шапцу.

Године 1830. Мићић постане настојник над чифлудима кнеза Милоша, где је храну и друге плодове прибирао, у Шабац превозио и предавао на лађе, да се носе на стране пијаце на продају. Године 1833. поставио га је кнез Милош за писара среског у Јадру; средњи начелник био му је ту *Матија Симић* (звани Матија Црвени). У тим звањима нашли су се и радили Симић и Мићић онда кад су Турци из Подриња исељени у Босну. Године 1839, марта 16, постављен је за благајника округа подринског. У том звању затекао га је и онај преврат године 1842. Тада Мићић, као приврженик Обреновића, изгуби службу и буде окован. Године 1843, октобра 6, постављен је за благајника округу крагујевачком. Године 1847, јуна 23, постављен је за члана суда округа крагујевачког. Године 1850, јула 25, постављен је за члана суда вароши Београда. Године 1851, августа 16, постављен је за претседника у окружном ваљевском суду.

У Ваљеву је дочекао годину 1858, те је, по ондашњем закону, дошао на светоандрејску скупштину, по праву свога службеног положаја.

Године 1859, фебруара 16, кнез Милош га је поставио за члана касационог суда. Тада је, као комесар кнеза Милоша, саслушавао оне затворенике у палилулској касарни, међу којима су били *Вучић* и *Миливоје Пејровић-Блазнавац*.

Године 1860, новембра 4, постављен је за члана Великог суда за криминална дела. У том звању остао је до 13. јула 1864, а тада је, заједно са својим друговима, члановима истог суда, изгубио службу и слободу зато што су ослободили неког *Милића Соскића* и његове другове из округа смедеревског, који су били оптужени за превратничке радње. Све те осуђене судије трпеле су затвор у Карановцу (данашњем Краљеву). Изишавши путем кнежеве милости из затвора, Мићић је остао без службе до 2. новембра 1876, а тада је постављен за члана прве класе у београдском окружном суду. Године 1877, јануара 18, постао је члан апелације, у ком је звању остао до 9. марта 1881, када је стављен у пензију.

Мићић је преминуо у својој кући на Теразијама, 16. јула 1885.

Човек висок, крупан, пун, Мићић је био тих у ходу и кретању. У последње време свога живота, идући улицом, махом је гледао у земљу, не обзирући се ни десно ни лево. А памћење га је до смрти служило врло верно. Говорио је тихо, али разборито, и причао је слатко, а имао је шта причати, јер је добро познавао многе виђеније људе и све важније догађаје и послове у народу новијега доба.

Књиге је српске радо читао. „Горски вијенац” и списи Доситијеви били су му другови у самоћи. *Вука Сив. Караџића* познавао је лично; њега је веома поштовао и о њему радо говорио.

Не имајући порода, старао се је да према туђим сиротицама родитељску милошту чини. У животу је свакад био уредан, а у послу вредан до смрти. Бог да му душу прости!

Степан Катић. – Први међу ваљевским судијама, био је на отсуству за оно време које сам ја провео у Ваљеву, те га нисам никако ни познао.

Милутин Поповић, родом из села Остружнице, други члан ваљевског окружног суда, одевао се сасвим кицошки и држао се некако сувише господски. Мало се с ким и разговарао. Он се је често дописивао с неком београдском господом и своја је писма затварао у куверте с вињетама, и запечаћивао их је неким златним обланама које је добијао из Београда.

Јевтимије Васић, трећи члан ваљевског суда, носио је дугачку антерију и кратко ћурче. У суду је свакад држао засукане до лаката рукаве, а перо за ухом. Пролазећи често из канцеларије у канцеларију, он је обично хукао како је претрпан пословима и како не може да среди оно што је на самога њега спало, а управо човек би, гледајући њега, пре рекао да он много више времена потроши на разговор, него ли на писање.

Јован Милинковић, секретар суда, био је висока раста, сув, коштуњав, лица смугла и готово увек замишљен. Кад ходи, креће се као да је у крстима разглављен.

Милинковић се родио у Шапцу године 1823. Отац његов, *Милинко Максимовић*, доселио се је из села Амајлија близу Бељине (у Босни) у Шабац, где је радио ћурчиски занат и трговао кожама. У Шапцу је Милинковић свршио основну школу и полугимназију, па је онда отишао у Крагујевац, где је свршио реторику и поезију. Са слаба здравља свога и са сиромаштине на кући није могао продужити школовања, него се вратио у Шабац, где је био од септембра 1842. до априла 1843. бесплатни практикант у шабачком начелству. Године 1843, маја 8, постављен је указом за практиканта у окружном шабачком суду. Онда су и практиканти постављани кнежевим указом. Године 1845, септембра 22, постао је млађи писар у истом суду. Године 1846, августа 12, постао је старији писар у суду пожаревачкога округа. Године 1849, марта 5, постао је секретар окружног суда у Лозници. Године 1851, јула 3, постављен је за секретара окружног суда у Ваљеву.

Ту сам га ја застао пред јесен године 1852.

Године 1855, децембра 19, по даној оставци, изишао је из државне службе. После је радио у Ваљеву као адвокат до 1860. године. Године 1860, јануара 22, ушао је опет у државну службу, најпре као други столначелник касационог суда, а затим као столначелник суда апелационога, па је на крају те године дао оставку на службу и станио се у Шапцу као адвокат.

(...)

Еле, овај Милинковић, као секретар суда и старешина за нижи судски персонал, одведе мене у собу где су радили судски практиканти. Ту ми показа место где ћу седети, даде ми перо, хартију и мастило. Одвојивши табак од оне свешчице хартије, што ми бијаше дана, Милинковић изједначи табаку ивице и крајеве, преви га на леђима, и преви надвоје уздуж, како се обично превијају сви судски акти. Све то учини он мене ради, да видим и упамтим како треба свакад, пре почетка писања, сваки табак одвојити и уверити се да ли је чист са све четири своје стране, да ли му се ивице подударују, а да не иду на еро, и по оном превоју да свакад познам где је табаку средина, итд. – Ово су ситнице, – вељаше он, показујући ми све то, – али је добро да се и ове ситнице приме и памте...

Одиста, ја сам се још онде, у оном мом новом друштву, брзо уверио колико је корисна ова поука мога секретара. Један практикант, човек школован, иза леђа се потсмеваше овој поуци, коју секретар мени даваше, а у то исто време писао на табаку који није хтео најпре одвојити од свешчице других табака, нити је гледао какве су све четири његове стране. Исписавши целу прву страну, он тек тада одвоји табак од свешчице и, на велико своје изненађење, виде да му је сва четврта страна искрмачена! Морао је узети други и писати текар све испочетка!

Од онога јутра у ваљевском суду, до данас, ја сам исписао величак број табака, и могао бих се клети да ниједан ни-

сам почео писати пре докле га нисам најпре све онако прегледао и уредио како ме је Милинковић онда поучио.

После три дана, Милинковић мени даде судски регистар да у њега уводим судске акте. Не само да ја нисам био вешт у томе послу; него ми се у први мах чињаше да тако заплетена рада ја нећу никад ни моћи схватити. Особито ме претпаде судија Васић који у свој говор мешаше и неке необичне речи.

– Шта ви то чините, секретару? Како ће јучерашњи практикант водити регистратуру? Та то је кључ свој архиви!

Мени је и реч регистар била тешка, а кад чух чак и регистратуру, сав претрнух...

– Научиће се, научиће се, – говораше Милинковић, с неком тврдом вером. И нешто ми показа сам, а нешто упуту Јеврема Васића, који је у свим канцеларијским пословима био вешт, да ми покаже што ја не бих знао.

Мени, као новом регистратору, дође прво да уведем у регистар некакав циркулар попечитељства правосудија. Онда су се тако звали расписи. А било их је врло много и често су они расправљали врло многа и врло важна питања, пошто још није било писаних закона за многе радове у суду. И ја, као невешт регистратор, заведем само реч циркулар, а заборавим поменути предмет о ком се говори у циркулару. Милинковић, видећи то, одмах ми показа како да попуним што бејаш пропустио. После је ишло сваки дан све боље и боље.

Секретар Милинковић уопште се је понашао лепо према млађим чиновницима у суду. У пословима је био оштар и разумео их је добро, па су га сви без поговора слушали, а ван службе се јављао као добар друг. Судија Васић то није одобравао. Казивали су ми другови да је овај судија тражио да сваки млађи чиновник, кад се из суда с посла изиђе, онолико корака изостаје за старијим колико талира мање има у плати!

То сам слушао од других, али се мени тако што није догодило никад. Него сасвим напротив: претседник Мићић, го-

воривши неколико пута у суду са мном, као да ме бејаше за-пазио и као да миловаше разговарати са мном и ван службе. Тога ради, понекад, полазећи из суда кући, ако би на прола-ску видео мене ословио би ме и позвао да с њим идем ули-цом, те да ми тако може штогод казивати. Горео сам од сти-да што морам да будем тако близу врховном старешини, до-кле судија Васић намерно остајаше натраг у пристојној даљи-ни.

Боравећи у Ваљеву, хранио сам се онако преко Колуба-ре, у Старој Вароши, у некога гостионичара Алексе, у кога су се хранили готово сви нижи чиновници, судски и полициј-ски, који нису били жењени или нису онде имали својих по-родица.

(Из књиге *Успомене 1831-1855*, Београд 1952)

Милан Ђ. Милићевић

ЗДАЊЕ ОКРУЖНОГ СУДА, 1852.

Ово је зданије од камена сазидано и ћерамидом покривено; на горњем кату има 7 соба и ходник а на долњем т.ј. при земљи 2 собе, 1 подрум и друга 2 мала отделенија, која као и подрум за апсану служе; притом један ходник и 2 магазе све средњег стања. Осим тога има једна кућица одвојена од тога зданија, ћерпичом сазидана и ћерамидом покривена са једном кујном и собом, која кућица такође служи за женску апсану одвећ слабог стања. На плацу зданија овог има и један бунар каменом озидан.

Плац принадлежећи овоме зданију – заграђен је са свију страна великим прошћем, но само од северне стране малим и такви заузима простора и граничи се: од сокака с лица т.ј. од стране западне или од плаца *Јефрема Б. Тадића* из Ваљева мерећи па до плаца г. *Николе Ракића* из Мионице 29 1/3 фати, одакле к истоку опет поред плаца истог Ракића 34, после окренувши се к југу такође испод плацева реченог г. Ракића, поч. *Аијанасија Даниловића* и г. *Јефрема Гавриловића* из Ваљева до у дуж плаца г. Гавриловића 29 1/2 фати, одакле к југоистоку и истоку поред исто дужи плаца г. Гавриловића и сокака до у г. *Миливоја Томића* из Ваљева плаца, 48 фати. Од тога сокака к северу идући све поред дужи реченог плаца г. Томића до плаца у почетку споменутог

Јефрема Б. Тадића 57 1/2 и после к западу окренувши се дужем плаца тог Тадића мерећи па у сокак или лице плаца одакле је се почео вопросни плац правитељствениј и мерити, има 58 1/2 фати.

Началничество је се из овог зданија 1851. год. изселило почем је Правитељство друго зданије за ово купило.

(Из Пописа државних имања у Округу ваљевском 1852. године, рађеног 15. септембра 1852. године. Објављен је у књизи Бранка Перуничича *Град Ваљево и његово ујравно по-дручје 1815-1915*, Ваљево 1973, стр. 677-683)

У ВАЉЕВСКОМ ОКРУЖНОМ СУДУ, 1876.

Месеца новембра 1876. одем у Ваљево да отпочнем своју чиновничку каријеру. То је било некако одмах после примирја иза ђуниске катастрофе. Војска са положаја повучена је била у унутрашњост и са целом земљом чекала даљи развој догађаја.

У земљи је владало у оно време чудно расположење: разочарење после неуспешне борбе од пуна четири месеца и опет уверење да је ово све само једно кратко затишје и да ће се борба наставити с бољим изгледима и с већим успехом.

За чиновнике то су била мучна времена. Они не само да су били узети на разне војне дужности него су им свима одмах у почетку смањене плате за све време док је рат трајао.

(...)

Ваљево је у оно време, пре 46 година, била неугледна паланка, као уосталом већина паланака у Србији. Лепоту њеног положаја није још ни могао да оцени онај који је у њу ушао први пут у животу, у сутон, по новембарској измаглици. Улице нису биле калдрисане и још од Дабића капије наступало се на житко блато, које је плинуло целом ширином улице и до самих прозора прскало ниске кућице, поврстане с обе стране широке и дрвећем засађене улице. Тек кад се код старог

Окружног суда скрене лево у правцу моста преко Колубаре, а десно у правцу цркве, наступала је калдрма. У тој улици, лево, био је хотел „Париз”, који су држали чича *Миша*р *Ковачевић* и његова жена *Милева*. Наравно да то није био хотел као ови београдски, иако је носио звучни натпис у оно време првог хотела на Теразијама. То је била скромна механа с кафаном са улице, трпезаријом позади и путничким собама у крилу из авлије. У кафани, у једном углу, „келнерај”, за којим је момак *Јелесије* точио полиће или пекао каву у оџаку иза келнераја.

Све то нису биле оне београдске кафане, какве смо ми знали из овог времена.

(...)

У Ваљевоу није било ни ових елегантних кавана, ни оне престоничке господе, ни ових необичних странаца. Ако у странце не убројите београдске трговце који су у Ваљево долазили да купе вересију или чиновнике који су пролазили кроз Ваљево за Ужице, обично „по потреби службе”, других вам је странаца слабо било.

Али кад сте тамо остали неколико месеци, кад сте на Пећини, између Јабланице и Обнице, појели прво ђурђевско јагње на лози, купали се у Колубари и напили се бистре планинске воде с Граца, кад сте се познали с оним добрим људима, слушали њихов отворен и непритворан разговор, примали и на свој рачун њихове ведре шале без жаоке и пакости – онда би вам немогућно било не заволети ово питомо место и не зажалити за овим људима с којима сте се чисто сродили колико сте се с њима спријатељили.

Суд је био у старој двокатној кући из доба кнеза Милоша. У тај већ много опали храм Правде, са изереним дрвеним степеницама, које су водиле на горњи спрат у велико, мрачно предсобље патосано циглом, ушао сам одмах сутрадан да се јавим председнику на дужност. У предсобљу, дуж зидова, а између врата, која су водила у разна одељења, поседали на дрвене клупе сељаци и сељанке, и, ако нису дошли су-

ду по каквом „масалном” послу, него су били парничари – свађали су се и лармали још пре но што су били пуштени у судницу на суђење. Пред „заседањем” стајао је, наслоњен на довратак, пандур Спасоје, и примајући с неким нарочитим благовољењем и достојанством наметљиве сељачке поздраве, пажљиво ослушкивао глас „меденице” из суднице.

(...)

Председник ваљевског суда био је пок. *Јеврем Андоновић*, човек одмерен, стрпелив, мало спор али исправан судија. Од судија били су: *Косџа Денић*, неумитан према кривицама сељачким, нарочито ако су оне имале ма и најблеђу политичку боју. Сељака који би се нешто споречкао са кметом и коме би капетан ту ситну зађевицу надувао у „противстајање власти”, Денић би на претресу оштро опоменуо да се добро узме у памет, да не мисли шта мисли, јер су прошла Вучићева времена.

Ту је био и судија *Груја Лаушевић*, велики обожавалац Ристића и Радивоја и који је имао нарочите две особине: да парничаре на силу бога тера на равнање, јер га је мрзело да извиђа и суди – и да се редовно у суђењу одваја, јер прво не мора да разбија главу како ће, пишући побуде и пресуђења, подвести дотични случај под параграф, а друго не носи никакву материјалну одговорност за судске одлуке.

Још је био и судија *Косџа Јанковић*. Свршени богослов и стицајем прилика запао у судску струку, Јанковић, поред тога што је био исправан и поштен човек, био је и одличан судија. Најзамршеније парнице и „горогане”, од којих је нарочито бежао Груја Лаушевић, он је размрсивао лако, правилно и брзо. Његове радове запазили су чак у Касацији Крстић, Пироћанац, Чумић и Радовић, и Пироћанац га је, чим је дошао за министра правде 1880. године, довео у београдски варошки суд. Али је Јанковић био болешљив и убрзо умро. Једном дођу у суд неки сељаци из Тамнаве да се саслушају, о неком уговору, који су желели исказати пред судом и потврдити. Јанковић им примети како би боље било да су уговор

донели већ написан, па да га пред судом само признаду и потврде, а не да се ваздан саслушавају и дангубе и они и суд. Сељаци су се изговарали како није имао ко да им уговор напише. И кад их Јанковић зачуђено запита како је могућно да на Убу нема писмених људи, сељаци пристодушном одговорише да их збиља нема, јер све што је било писмено отишло је на робију. Сељаци су можда донекле имали и право, јер неколико година раније био је онај чувени „убски каиш“, који је судовима онолико посла задао и много њих писмених у Топчидер отпратио.

Лети се, после канцеларије, могло још некуд и изаћи, јер Ваљево доиста има дивну околину. Али куда бисте зими, по мраку, кроз неосветљене и каљаве улице? Главније радње затваране су још зарана, а и да нису, слаба би вајда од њих била, јер нису имале великих и пространих излога који би осветљивали и улицу. Остала би осветљена само покоја бакалница или берберница, из које би, једва преко прага, избиле кроз затворена стаклена врата слаба светлост почађале лампе што виси о жици на средини таванице.

С тога се није имало куд него у кавану. То је била онда чувена *Видина кавана*, преко пута Митровог и Милевиног хотела „Париз“. Стара кућа са становима на гоњем спрату и каваном у приземљу. Кавана је била доста пространа, али ниска, мрачна, са многобројним дрвеним дирецима који су подупирали горњи спрат. У ту кавану долазило се увече на пиво и разговор. За једним столом обично су седели председник суда, командант окружне војске пок. мајор *Миленко Павловић*, вечито насмејани и доброћудни окружни инжењер *Стева Ђуричић*, судије, казначеј и друга господа по старешинству. За другим столовима ситни чиновници, „боранија“ судска, полицијска и општинска, другарски измешани са грађанима. Кавану је држао пок. *Аца Ненадовић*, а његов момак Стојан служио је госте пивом и танко искриваном ротквом, коју су они између два тањира мућкали да упије со и пусти воду. У једном углу свирали су цигани и певањем ди-

зали толику ларму, да су гости просто морали један другоме викати у уво да би се споразумели.

Иако су у оно време Ваљевци имали знатног учешћа у политичкој борби против либералног режима Ристић-Радивојевог и њихов посланик *Милош Глишић* био један од најјачих људи у Скупштини, ипак се та борба и политички одношаји међу њима никад нису изметали у међусобну личну омразу. Старији људи са својим патријархалним животом, старинским навикама и погледима, уживали су ипак опште поштовање иако су често пута оштро осуђивали нови покрет којим се, по њиховом мишљењу, ишло на то да се власт не поштује и да „уши буду старије од главе”.

Тако су били чича *Лазар Глишић*, отац Милоша Глишића, а син чувенога Глишице који је некада хајдуковао у турско време. Па стари *Јеврем Тадић*, леп и чисмен старац, прав као стрела, беле као снег косе и других бркова, у ћурку постављеном густом лисичином. Кад прође чаршијом лаганим, одмереним ходом, сви би устали и поздрављали га. Па стари *Ранко Гођевац*, оснивач уважене трговачке куће Гођевица, крупан, просед, у турској ношњи, вредан и примеран домаћин и трговац. Па *Живко Тадић*, први тада „галантериста” ваљевски, трговац новог реда, који је већ радио с Бечом и Манчестром и није повлачио робу само из београдске „главне чаршије”. Па чича *Дика Обрадиновић*, питом и вазда насмејан старчић, у плавим чоханим чакширама и цубету, белим вуненим чарапама и јеменијама на ногама, фесом са плавом, свиленом, кратком кићанком на глави и изрецканим кругом од хартије поврх кићанке.

Млади људи већ су били подељени на партије. Управо, партија није било, било је само присталица либералне владе и њихових противника. Онда није било ни партијских одбора ни зборова. Људи су седели за једним столом у кавани или пред каваном, једни псовали владу, а други је бранили, један другог задириковали, обасипали шалом и досеткама, товарили се и пришивали надимке. Ти се надимци прилепе тако да

се понекоме право презиме и не зна. И као што, на пример у Шапцу многи не знају како се управо презива Јоца Главоња, Миша Влах или Стеван Мачак, тако су у Ваљеву били познати само *Ацо Козица*, *Јаков Салајдара*, *Свешозар Прцо*, *Матхија Ђалов*, а ретко је ко и знао и разбирао за њихова презимена. И вредно је било слушати њихове шале. Покојни *Вучић Миловановић*, кога су доцније политичке прилике од општинскога ћате изнеле за окружног начелника, имао је обичај толико душмански кажипрстом чачкати нос, да су га чак са трећег стола опомињали: „Доста море, заглавићеш га!” *Мирко Михаиловић*, питом и миран дућанџија, пронесе поред каване на прсту обешено месо с пијаце, а ови му испред каване довикују: „У зубе то, Мирко, у зубе – као и остала твоја браћа”. *Милоје Лазаревић*, добар трговац и угледан грађанин, враћа се из Начелства, где је потписивао неку честитку господину Ристићу и хита да промакне поред каване као риба кроз шибу, а ови га задиркују: „На здравље, газда Милоје, закрсти ли закрсти!” иако је Милоје био писмен. *Петра Драговић*, адвокат, по изгледу увек натмурен и озбиљан, али бистар и натучен Ужичанин, доказује једној групици практиканата како је врло лако писати судске побуде и пресуде само кад се зна систем. Треба само прво ставити: једно зато – друго због тога, а треће по томе; не само – него и: ако не – оно бар – па између тих речи уметнути побуде, које се саме казују.

Пуно је таквих шала и досетака, које као варнице одсевају са столова испред Видине каване, где се пије свеже пиво и мезети јагњећим пречњацима што се пуше на пању преко пута, близу моста колубарског.

Ту у Ваљеву имао сам срећу познати се са двојицом људи: с једним старцем и с једним младићем. Њино ми је познанство још већма омилело спомен на Ваљево. Онај старац био је чика *Љуба Ненадовић*. Благ, питом, ведар, насмејан и добар, чика Љуба је ипак носио у срцу дубоко скривену рану и силно осећао тамну сенку која је покривала његово име и

његов дом после кошутњачке катастрофе. Он је долазио у кавану, играо шаха или цандара, приповедао о своме путовању, о својим доживљајима у Црној Гори. Причао је како су му се страни представници чудили што седи у оним кршевима, а не мора као што морају они, а он им је одговарао да баш зато седи што не мора. И кад би му Господар казао, да се за двадесет и четири сата не сме маћи са Цетиња, он би још те ноћи побегао.

У сваки би разговор чика Љуба пристајао, али ако би се ма ко преварио па окренуо разговор о политици, он би одмах прекинуо разговор, напустио кавану и отишао кући. Стога се увек пазило да се у присуству чика-Љубином никад не говори о политици, чак ни у најудаљенијим алузијама. И чика Љуба је у Ваљево уживао општу љубав и поштовање, а кад је 1895. године умро, цело га је Ваљево ожалило и испратило у Бранковину на вечни починак поред Алексе и Проте Ненадовића, његових славних предака.

А онај младић био је један поднаредник – питомац Војне академије, додељен ваљевском гарнизону за време примирја. Млад, јасно смеђ дечко, мршав, омален, отворенога и слободног лица, разговоран и расположен, ведрих и паметних очију, право отворено сељачко момче са оним чистим, мелодичним и правилним ваљевским говором и нагласком. Био је из ваљевске Колубаре, из села Струганика и звао се *Живојин Мишић*. Познали смо се и спријатељили, и зато што је он био Ваљевац, а ја у Ваљево почео своју каријеру, звали смо се од шале „земљацима” до његове смрти. Нисам онда ни слутио да ће мој „земљак”, после 38 година, као војвода Мишић прославити своје име и своју отаџбину. Требало је имати нарочиту срећу па у истом месту, у исто време познати једног тако славног представника генерације која је одлазила: чика-Љубу Ненадовића и једног тако славног представника генерација која је долазила: војводу Живојина Мишића.

19. фебруара 1922.

Пре службе у Варошком суду провео сам у једном паланачком суду, у Ваљеви, неке три године. И данас ми је, после 47 година, сећање на то питомото место и на оне добре људе мило и пријатно. У суду је још све опомињало на стару „надлежатељства” из доба Милошевог. Ходници циглом патосани, зими загревани великим плеханим пећима, а лети поливани водом да држе хладовину. Пред вратима пандури, гологлави, с пиштољима за силајем, покривеним великом црвеном марамом. Поред врата о јексеру висе њихове шубаре, а испод њих кључ којим се служе само председник и чланови Суда. У једном крају чабар с водом за пиће и маштрафом, којом пандури захићу воду и разносе жедним практикантима по канцеларијама. На врата, која шкрипе непрекидно и очајно, улазе сељаци, отресају снег с опанака, скидају шалове с главе и ушију, примичу се пећи да се откраве и огреју. Лети они леже у авлији под липом потрбушке у трави и чекају да их пандур викне озго са доксата, кад ред на њих дође.

Седница судска је ониска дугачка соба, већ почађала како је давно кречена. Прозори без завеса, с гвозденим пречагама и ситним окнима. На средини собе дугачак сто, покривен зеленом чохом похабаном, избледелом и мастилом покапаном. На столу старински дивити, песконице и чаше са сачмом у које су забодена пера. У зачељу столица председникова, а изнад ње о зиду слика Књажева у позлаћеном оквиру, упљуваном од мува. С обе стране стола столице за судије, а у дну еванђеље с крстом и воштаницама у металним чирацима већ позеленелим. У једном крају прост омањи сто за деловођу.

До седнице „масално” одељење, у коме се судија *Милисав Радивојевић* издире на сироте удовице, које се жале на неваљале тусторе, или се обрецује на наследнике, који су дошли да се огласе за пунолетне и да приме масу. Ту се отварају тестаменти, потврђују изјаве и пуномоћства и врше други послови што спадају у „неспорна дела”.

У другом крају кривични одбор, у који са шумним звеке-том окова улазе притвореници, да им се саопшти решење о

стављању под суд, тужба државног тужиоца или одлуке виших судова пре но што оду у казамате београдске. И редом друге канцеларије, по којима се врзмају сељаци, адвокати, пискарачи и пуно свакојаког света.

Сељачке и парнице и кривице сасвим су различите од оних у суду престоничком. Сељаци се већином парнице око имања у свима облицима и по свима основама, а своја права доказују поглавито сведоцима, поред којих су увек готови да се „сто пута” закуну. За чудо је да се тако олако одлучују на заклетву. Покојни *Божа Божовић*, некад председник суда у Ваљеву, опазио је ту ружну навику и прибегавао је и лукавству, које је онда по нужди пролазило, да их тога одвикне. У једној прилици, где се уверио да ће један парничар да се закуне очевидно лажно, он озбиљно нареди да се донесе оно велико еванђеље, па нека на њему „цимне душом” ако сме. И пандур донесе из архиве један старији регистар, тврдо повезан, са металним оковом по крајевима. Овај парничар доиста се поплаши овог големог еванђеља и не сме се заклети.

Иначе је сељак у много прилика препреден и ништа му није милије него да доскочи власти, да је заварчи и да јој некажњено напркоси. Једанпут је о Илинданском вашару био неки комесар, човек прек и суров, прави, што рекли Шапчани „иђид”. Један од оних сељачких окачењака, да би га наједио, повуче мало више преко натеге, па би сваки час пролазио поред чардака и кад год би се нашао према комесару, он би подигао ногу и пуштао врло неартикулисане звуке. Он је знао или бар мислио да му за то комесар не може ништа. Али се комесар, ван себе од једа, беше наврзао да му како било дохака. Дуго је прелиставао цео кривични законик од злочинства до иступа тражећи параграф под који би подвео овај сељачки безобразлук. Најпоследње се на једноме параграфу заустави и задовољно лупи песницом у груди. Нареди те се онај сељак дотера, узме га на одговор и осуди на двадесет батина на основу тачке 4 параграфа 362 Крив. зак., јер је учинио иступ против „нравствености и благих обичаја” тиме, што је на јавном месту

„срамотне песме” певао, будући оно што је радио, спада у „срамотне песме”, које поменути параграф предвиђа и казни.

Кривицама сељачким у много случајева повод је исти који и њиховим парницама: свађе око имања. Бивало је крвавих глава, тешких повреда и чак и убистава због какве незнатно преоране њиве или потрице. Покојни *Косџа Јанковић* причао ми је случај који се њему десио, да умало није платио главом на сељачкој њиви. Он је био страстан ловац, па једнога празника, у мрклу јесен, пође у лов. Пролазећи ивицом једне њиве, он опази где му у сусрет иде један сељак, држећи будак по средини. Нашавши се према њему, сељак замахне оним будаком, бесно псујући што му се гази по њиви. Узалуд му се Јанковић правдао да је ишао страном а не преко њиве, која је, усталом, била већ пуста и гола, те и није могао учинити никакве штете. Све то није ништа помогло. Закрвављених очију, сељак се све ближе примицао са замахнутим будаком. Видећи смрт пред очима, Јанковић обори пушку, напери је на сељака и викне му да ће га убити на место ако само један корак учини. И сељак се тргне и врати не преставши псовати и претити.

Неколико недеља после тога, једнога празника, Јанковић је седео у кавани, где је било још много другог света. Уто опази како у кавану уђе онај исти сељак и седе за сто на другом крају каване, међу друге сељаке. Јанковић зовне каванскога момка, показа му онога сељака и нареди да га пита шта ће да пије. Пошто наручи и попи каву и ракију, сељак приђе Јанковићу, и, не познавши га, захвали му на части, и запита зашто га управо части кад се и не познају. Јанковић га подсети на онај сукоб на њиви, па му каза да га је частио стога што је био паметан те се вратио а да то није учинио, данас би један од њих двојице био у гробу, а други на робији.

29. маја 1923.

(Из књиге *Зайиси старијој Београђанина*, Београд 1989)
Косџа Н. Христић

СУДСКИ КОЛЕГИЈУМИ

СУД ОКРУГА ВАЉЕВСКОГ 1842.

Председник – *Гаја Дабић* (од 16. XI 1842)

Чланови – *Пејтар Јокић* (од 16. XI 1842), *Миливоје Томић* (од 16. XI 1842)

Секретар – *Миша Миленковић* (од 16. XI 1842)

Писар – *Гаја Перишић* (од 28. IX 1842. до 12. XII 1842), *Живадин Весовић* (од 12. XII 1842)

Практиканти – *Крсџа Николић* (архивар од 16. XI 1842), *Христићфор Пејровић* (од 16. XI 1842)

СУД ОКРУГА ВАЉЕВСКОГ 1851.

Председник – *Венијамин Розмировић* (до 14. VIII 1851), *Јован Мићић* (од 14. VIII 1851)

Чланови – *Лука Грбовић* (до 6. X 1851), *Миливој Томић* (до 14. VIII 1851), *Гаврил Перишић* (до 14. VIII 1851), *Милутићин Појовић* (од 14. VIII 1851), *Стејан Кајић* (од 14. VIII 1851), *Јевђимије Васић* (од 6. X 1851), *Ђорђе Јовановић* (од 5. XII 1851)

Секретар – *Ђорђе Брдаревић* (до 3. VII 1851), *Јован Милинковић* (од 3. VII 1851)

Први писар, старији – *Ђорђе Панџелић* (до 14. VIII 1851), *Димитрије Бранковић* (од 14. VIII 1851)

Други писар, млађи – *Ђорђе Појовић* (до 14. VIII 1851), *Стеван Чолак-Михајловић* (од 14. VIII 1851)

Трећи писар, млађи – *Јеврем Пеџровић-Барлов* (до 3. VII 1851), *Лазар Живковић* (од 3. VII 1851. до 13. XII 1851), *Пеџар Стојановић* (од 13. XII 1851)
Архивар – *Крстиа Николајевић* (од 13. XII 1851)
Рачуноводитељ – *Стеван Јоцић*
Практиканти – *Стеван Чолак-Михајловић* (до 14. VIII 1851), *Васлије Пеџровић* (од 13. XII 1851)

ВАЉЕВСКИ СУД 1859.

Председатљ – *Стојча Иванковић*
Член – *Милутиин Појовић, Миливоје Томић, Димитрије Бранковић, Стојан Обрадовић*
Секретар – *Мирко Радовановић*
Рачуноводитељ – *Стеван Јоцић*
Писар I – *Стеван Михаиловић*
Протоколита деловодни – *Љубомир Гавриловић*
Архивар – *Владислав Анђић*

СУД ВАЉЕВСКОГ ОКРУЖЈА 1868.

Председник II класе – *Марко Лазаревић*
Чланови III класе – *Грујица Лаушевић, Јован Никић, Иван Томић, Радисав Тодоровић, Јеврем Андоновић, Љубомир Стојановић*
Секретар II класе – *Миладин Симоновић*
Рачуновођа I класе – *Алекса Јеројић*
Архивар – *Димитрије Протић*
Писари II класе – *Милош Појовић, Милисав Радивојевић, Милован Мијаиовић, Лазар Пеџровић*
Писари III класе – *Пеџар Молеровић, Танасије Главашевић, Илија Берић, Радисав Малошевић*

ВАЉЕВСКИ ОКРУЖНИ СУД 1885.

Председник – *Пеџар Томић*
Судије – *Јован Никић, Иван Томић, Стеван Јанковић, Тривун Милошевић*

Судије за неспорна дела – *Мијаило Дамњановић, Илија Ж. Јовановић*

Секретар II класе – *Стеерија Воденлић*

Рачуновођа II класе – *Димитрије Т. Тасић*

Интабулациони протоколиста – *Андреја Ј. Цвијановић*

Писари III класе – *Јеврем Ж. Пројић, Дражуићин М. Шарџић, Алекса Васиљевић, Вучко М. Борђевић, Марко Буричић, Андреја Перић*

ВАЉЕВСКИ ПРВОСТЕПЕНИ СУД 1898.

Председник – *Дражуићин Вукићевић*

Судије – *Марко Трифковић, Петар Милићевић, Дражуићин Гавриловић, Милић Милићевић, Михаило М. Томић*

Судија за неспорна дела – *Велимир Абдулић*

Секретар I класе – *Андреја С. Перић*

Рачуновођа I класе – *Ненад В. Перић*

Писар I класе – *Милуићин П. Андрић*

Писари II класе – *Будимир Чолић, Стеван П. Живановић, Љубомир Појовић, Марко Бурашковић*

Писари III класе – *Мирован Илић, Борисав В. Ристић, Крстиа Радовановић, Драгомир Ј. Николић*

ВАЉЕВСКИ ПРВОСТЕПЕНИ СУД 1913.

Председник – *Обрен С. Појовић*

Судије – *Михаило М. Томић, Драгомир Николић, Милосав Н. Вуковић, Драгољуб Л. Јеремић, Михаило Марковић, Радомир Павловић, Младен Лаловић*

Секретари II класе – *Драгољуб З. Пројић, Радисав Гаџић*

Интабулациони потоколиста III класе – *Илија Марковић*

Архивар IV класе – *Берасим Вучићевић*

Рачуновођа I класе – *Никола Ружић*

Писари I класе – *Љубомир Ранковић, Љубомир М. Ранковић, Светомир Вукајловић*

Писари III класе – *Светозар Пројић, Јанко Воденлић, Радомир Д. Вукосављевић, Велимир Вујић, Срећко Николић, Милорад Каљевић*

ПРВОСТЕПЕНИ СУД ВАЉЕВСКИ 1924.

Председник – *Милан Сирунџалић*

Судије – *Светомир Томић, Милосав Вуковић, Никола С. Појовић, Михаило Стевановић, Јанко Воденлић, Живадин Јовановић, Никола П. Јовановић, Михајло Злаћановић, Живорад Вујић, Светислав Милосављевић*

Интабулациони протоколиста – *Илија Марковић*

Рачуновођа – *Илија Ристић*

Архивар – *Милутић Ивановић*

Писари – *Гаврило Томашевић, Боривоје Јанковић, Иван Јанковић, Драгуйин Пројић, Ранко Вићенџијевић, Милан Продановић, Жарко В. Тадић, Александар Живановић, Драгослав Милосављевић, Пећар Ранковић, Драгослав Селаковић, Пећар Тијанић, Душан Косић, Урош Славковић*

Колегијум Ваљевског првостепеног суда, 1925.

СУЂЕЊЕ ПОПУ ВАСИ

Поп *Васа Појовић* је био свештеник у цркви – манастиру у Ћелијама код Ваљева. Пореклом је Црногорац, висок, крупан, стасит и леп, као Његош. Био је велики родољуб и патриота и као војни свештеник учествовао је у Балканским ратовима и Првом светском рату. Прешао је Албанију и био носилац више одликовања, па и Албанске споменице. Вратио се у Ћелије, на своју парохију, по свршеном Првом светском рату, али сав утучен због жалости за својим јединцом сином *Милорадом*, инжењером, који је погинуо у рату. Ту велику тугу и жалост је имао у себи, јер као патриота није хтео да је посебно манифестује и испољава пред другима. Увек је носио чизме и каму, завучену у десну сару од чизме, а на глави је увек носио свештеничку, војничку капу, сличну оној, што су је носили тадашњи српски четници. Другим речима, одавао је изглед јуначине и родољуба, готов да све да за отаџбину.

Ускоро, по доласку у Ћелије, био је ту, у манастирској порти црквени сабор, поводом неког црквеног празника, на који се окупило мноштво света из суседних села и Ваљева, јер је манастир у романтичном крају, куда протиче река Градац, па увек има ту излетника и туриста, а поготово што је тај манастир и чувен по својој прошлости из давних времена.

Након службе божје, у порти је играло народно коло и народ се веселио па и пио тако да је било и доста њих у добро алкохолисаном стању. На том сабору је после службе остао и поп Васа седећи и разговарајући са својим виђенијим парохијанима, познаницима и пријатељима.

У неко доба дана, један од напитух сељака се нешто окомио на поп Васу, задиркивао га, па га и вређао. Остали су тог сељака одвраћали од тога, али је он био упоран и продужио и даље да вређа поп Васу, па му чак пред свима плунуо у браду, а затим замахнуо једним дрветом да га удари по глави. То је све тако револтирало поп Васу, да се није могао уздржати, а нарочито кад му је плунуо у браду и са дрветом хтео га ударити, па је извадио каму иза чизме и ударио га, после чега је тај сељак почео бежати ка капији порте на излазу, а поп Васа га и даље гонио и задао му још једанајест удараца, након чега је тек тај сељак пао ту код капије и издахнуо.

Због овога убиства поведен је кривични поступак против поп Васа и одређен притвор, а потом подигнута и оптужница и одређено суђење код Првостепеног суда у Ваљево, на који је дошло мноштво грађана, да присуствује том суђењу које је било јавно. Судница је била дупке пуна. Поп Васа је седео скрушено на црној оптуженичкој клупи пред већем судија, онако и сам сав у црини, као свештеник, и са чизмама на ногама, али без каме, која је као корпус деликти, стајала на столу судског већа испред председавајућег председника већа, судије *Милисаву Вуковића*, из тада познате судијске фамилије Вуковића из ваљевске Подгорине, која је у то време дала више изврсних правника и судија, од којих је један био и председник Апелационог суда у своје време.

Суђење је било врло узбудљиво и по својој природи врло интересантно са становишта морала и права а посебно по личности оптуженога и по његовом свештеничком позиву. Бранили су га адвокати *Кајле Јевтић* и *Светла Пројић*, оба из Ваљева, познати кривичари и добри беседници, а уз то и

одлични поп Васини пријатељи. Ја сам био записничар – деловођа, и водио записник већа, руком са пером и мастилом, јер тада није било у суду писаћих машина нити дактилографа. Ја сам после радио и пресуду сам, што је била дужност записничара, а не судије, као данас, уз судијску кратку одлуку о кривици и казни и одговорности за трошкове кривичног поступка. Судија је то само после израде пресуде контролисао. Као што се види, судија је тада био велики господин и није се оптерећивао администрацијом, већ посветио само судијском позиву, а судски писари-припадници су све административне послове и судске одлуке отправљали и израђивали, док је данас обратно, судијски припадник господин а судија тај који фактички све те послове свршава.

Оптужени поп Васа је у целости признао све како се дело одиграло, што су и сви сведоци потврдили, а са својим браниоцима је истицао, да је то дело учинио у нужној одбрани части, телесног интегритета и нужној одбрани живота. Претрес је истога дана завршен и изречена и пресуда којом се поп Васа за ово дело ослобађа од оптужбе, будући да је исто учинио у праведној нужној одбрани живота и части, па се ослобађа и плаћања трошкова кривичног поступка, који падају на терет државе и одмах се пушта на слободу. У току изрицања и саопштавања разлога пресуде, поп Васа је стајао и у том ставу све то саслушао, скрушено и тужног лица, низ које су му падале велике капи суза, уз понеки тешки јецај. Но, иако је ослобођен од оптужбе, није могао више бити свештеник, будући да је пролио братску хришћанску крв, а таква лица, по црквеним канонима, морала су бити расчињена, па је и поп Васо расчињен, а после тога се закалуђерио и остао до смрти као калуђер у том манастиру.

Председник већа Милисав Вуковић је имао обичај да саслуша и моје мишљење о дотичном случају, који је предмет суђења, па ме је и овога пута, након што је веће донело одлуку, питао каквог сам ја мишљења о поп Васином случају. Ја сам му казао да сматрам да би овде постојало прекорачење

нужне одбране, јер га је гонио после првог ударца и задао му још једанаест удараца камом, када је већ био престао напад и кад више није био у нужној одбрани. Међутим, председник Вуковић ми је одговорио да нисам у праву из разлога што су свих 12 удараца били смртоносни па и први, те се има сматрати да су осталих 11 задати такорећи већ убијеном човеку иако је он бежао, као и због тога што је поп Васо, после првог ударца био тако изгубљен од узрујаности и нанесених му удараца, да није више био свестан последица нити је могао управљати својим поступцима. Но, ја сам и даље заступао моје становиште, али сам при изради пресуде дао разлоге председника Вуковића, напред наведене. Те разлоге су усвојили и Апелациони и Касациони суд и пресуду оснажили, а жалбе одбили као неосноване.

Напомињем овде и то, да се нужна одбрана по Крив. закону у старој Југославији примењивала не само у нужној одбрани живота, већ и у нужној одбрани имовине и части, а код поп Васе је узето да је ово дело извршио не само у нужној одбрани живота, већ и у нужној одбрани части.

(Из књиге Ранка А. Вићентијевића *Незаборављени*, објављене у Ваљеву 1976. године)

ПРЕСУДА УБИЦАМА КОРАЋА И НИКОЛИЋА

Претрес по убиству *Миљка Кораћа* и *Драгана Николића*, које је извршено на дан посланичких избора 11. децембра 1938. године, почео је, као што смо раније јавили, 18. новембра. За све време трајања претреса у грађанству је владао велики интерес за исти, па је судска сала увек била посећена. Нарочито велико интересовање било је за судску пресуду, која је саопштена 30. новембра у подне. Судска сала и ходници били су просто опседнути публиком.

За убиство Миљка Кораћа Суд је осудио *Милорада Радића* зв. „*Пинда*”, месара из Ваљева, на 12 година робије и трајан губитак часних права. Пошто породица убијеног Кораћа није тражила одштету, на исту није ни осуђен.

За убиство Драгана Николића Суд је осудио *Љубомира Симиновића* зв. „*Јумба*”, градског стражара из Ваљева, на осам година робије, трајан губитак часних права и трошкове око сахране.

Државни тужилац изјавио је призив на ову пресуду, а браниоци осуђених најавили су призив и тражили ревизију процеса.

(*Глас Ваљева*, 11. децембар 1940)

РАТ ШПЕКУЛАНТИМА И САБОТЕРИМА!

Пресуда Окружног народног суда

Окружни народни суд доноси на основу чл. 1 ст. 2 тачка 1 Закона о сузбијању недопуштене шпекулације и привредне саботаже следећу

ПРЕСУДУ

Уважава се жалба јавног тужиоца, те се ожалбена пресуда Среског народног суда у Мионици од 5. маја 1945. године преиначавача тако што се оптужени *Спасоје Јовановић* и *Драган Тешић* оглашавју кривим за дело из чл. 1 ст. 2 тач. 1 Закона о сузбијању недозвољене шпекулације и привредне саботаже, почињено тиме:

1. Спасоје Јовановић из Мионице, што је априла месеца 1945. године из свога дућана изнео 8 комада чојаних фермена, 14 комада шајканих гуњића и 3 шајкаче и све то ставио у шифоњер своје спаваће собе, у намери да ту робу сакрије, ограничи продају исте у циљу повећања цена, те је тиме повредио горе цитирани законски пропис; кажњен је са 2 месеца принудног рада.

2. Драган Тешић што је априла месеца 1945. године прерadio говеђе коже, исекао их на ђонове и 141 пар опанчар-

ских ђонова дигао на таван у намери да ту робу сакрије, ограничи продају исте у циљу повећања цена, те је тиме повредио горе цитирани законски пропис па га Окружни народни суд у Ваљевоу за то дело кажњава са 2 месеца принудног рада.

Сва узапћена роба конфискује се и са истом ће срески народни суд у Мионици поступати према одредбама чл. 6 ст. 2 закона о сузбијању недозвољене шпекулације и привредне саботаже.

(Све за њобеду, 31. мај 1945)

СУЂЕЊА ВОЈВОДАМА, 1946

Пред Окружним народним судом у Ваљеву, у препуној сали „Синдиката”, одржано је на дан 16. и 17. овог месеца суђење четничком војводи *Јовану Шкавовићу*, против којег је јавни тужилац поднео оптужбу за следеће злочине:

Што је у време почетка народноослободилачке борбе 1941. године приступио четничким одредима издајника Косте Пећанца и као војвода вршио четничку организацију у Срезу колубарском за борбу против партизана; што је у јесен 1941. године у кући *Дражушина Мијаиловића* из Маркове Цркве изрекао смртну пресуду над заробљеним партизаном и партизанком, који су стрељани; што је у новембру 1941. год. заједно са четницима *Драже Михаиловића* учествовао у општем нападу на партизана и најзад што је из села Маркове Цркве спровео у Словац и предао Немцима 360 заробљених партизана од којих је 269 стрељано на „Крушику” код Ваљева.

Под теретом чињеница и доказа сведока, међу којима је био и већи број партизана које је Шкавовић предао Немцима али који су пуким случајем остали живи, бранећи се тиме да је био само фигура и да се као глуп човек није разумео у политику.

Пошто су после завршног испитивања сведока дали јавни тужилац и бранилац оптуженог, као и сам оптужени, Суд је

за наведена дела издаје и злочина над својим народом осудио Јована Шкавовића на казну смрти стрељањем. Ову пресуду народног суда одушевљено је поздравио велики број грађана који су присуствовали суђењу.

(*Најред*, 21. септембар 1946)

***

Ових дана одржано је у Ваљеву суђење „војводи рибничком”, четнику *Нешовану Папићу*. Пред већем Окружног суда јавни тужилац оптужио је Папића да је: од првих дана окупације припадао четничким одредима *Косије Пећанца*; затим ступио у организацију *Драже Михаиловића* као војвода рибнички и заробио и предао 96 партизана у немачки логор у Шабац, од кога броја је 22 стрељано или умрло у Норвешкој; у концентрационом логору „Гизен 1” у Немачкој вршио је полициску и агентску службу и узимао мито, златне зубе и накит, обећавајући затвореницима да их пребаци на лакши посао.

Преживели сведоци из групе 96 заробљених партизана као и сви остали терете Папића по свим тачкама оптужнице.

Суд је осудио оптуженог на 16 година лишења слободе са принудним радом.

Јавни тужилац је изјавио да ће изјавити жалбу због овако благе казне.

(*Најред*, 28. септембар 1946)

ПРЕСУДА ДРАГОЉУБУ С. ИГЊАТОВИЋУ, 1974.

У ИМЕ НАРОДА

Окружни суд у Ваљеву у већу састављеном од председника суда *Милорада Ристиивојевића*, као председника већа, судија поротника *Момчила Бошковића* и *Миће Смиљанића*, као чланова већа и записничара дактилографа Вере Станковић, у кривичном предмету против *Драгољуба С. Игњатовића*, књижевника из Београда, због кривичног дела непријатељске пропаганде из чл. 118 ст. 1 КЗ, одржан је главни јавни претрес на дан 9. 4. 1974. године у присуству Окружног јавног тужиоца *Петра Павловића*, оптуженог Драгољуба С. Игњатовића, који се брани из притвора и његовог браниоца *Срђе М. Појовића*, из Београда, па је по саслушању коначних захтева оптужбе и одбране донео и истога дана јавно саопштио следећу:

ПРЕСУДУ

Оптужени ДРАГОЉУБ С. ИГЊАТОВИЋ, књижевник из Београда, од оца Светомира и мајке Драге, рођене Андрић, рођен 1936. године у селу Бошњане, СО Варварин, ожењен, отац двоје деце, завршио трећи степен филолошког факултета, сада живи у Београду, Ул. Шчербинова бр. 5, војску није

служио, живи од личнг дохотка у износу од 2.600,00 динара, неосуђиван, у притвору, у времену од 6. 3. до 9. 4. 1974. године,

КРИВ ЈЕ

Што је дана 8. 2. 1974. године у хотелу „Дивчибаре” на Дивчибарама, на IV зимским филозофским сусретима које је организовало Српско филозофско друштво из Београда, Институт за филозофију Филозофског факултета у Београду и часопис „Философија” на тему „Култура и револуција” у свом излагању, неистинито и злонамерно приказивао друштвено-политичке прилике у нашој земљи оспоравајући легалне грађанске и стваралачке слободе, представљајући власт као тоталитарну оспоравајући ток револуције, а друштвено-економски тренутак као стање таворења, па је тако у говору на означеном скупу пред око 50 учесника изнео:

– Наш разговор данас, пада у наглашено незгодан час; сав духовни живот народа манипулантски је усмерен на решавању баналних питања власти од данас до сутра и трошења привређеног такође од данас до сутра; перспектива ове данашње историјске збиље вољом политичких управљача била је стално задржавана на јаловој и опасној тачки акумулирања криза, која погодује постојећој политичкој власти, али која доводи у питање опстанак културе, онога без чега нема хлеба ни власти;

– Примитивна пољопривреда, нерентабилна и неконкурентна индустрија, ниска и све нижа продуктивност рада, инфлација, сиромашно и дезорганизовано здравство, деветнаестовековни школски систем, масовна незапосленост, коњукуртни извоз радне снаге, нерентабилни увоз капитала, вртоглаво богаћење мањине, пауперизација широких слојева становништва, хипрепродукција криминала и деликвенције, проституисање, корупција, лаж као форма општења, фалсификат као форма информисања, тако стоје ствари, то није ни капитализам ни социјализам, то је просто речено једно патворно таворење,

битисање на самом дну (постојеће, полуварварске) европске цивилизације, са тенденцијом најварварскије алтернативе;

– У том таворењу имамо политичку власт апсолутно тоталитарну, ником одговорну;

– Властодржачка бирократија будући да је тиква без корена и да се због тога плаши свега и свачега, да реагује на сваки шушањ и будући да је осетљива како је нагомилане класно-политичке противречности потискују ка ивицама историјске позорнице, решава да да зелено светло само ономе, у мисли и стваралаштву, што је или без наде или апологетског карактера;

– Ми живимо стварност поражених социјалистичких револуција, налазимо се на границама два света, оба немогућа; једног капиталистичког којем је немогуће да постоји и другог, социјалистичког, којем је немогуће да се роди;

– Тежња нашег последњег народно-ослободилачког рата, превасходно сељачког, да се продужи и прерасте у социјалистичку револуцију (власт народних већа, наоружано радништво, економска и политичка једнакост грђана, јавност рада свих служби без изузетка, изборност чиновништва, договорна планска привреда) тако је темељно анулирана да тај рат има за нас, данас, исти искуствени значај који има и Губчев сељачки устанак, Тимочка буна и битке на Церу и Кајмакчалану;

– Данас се наша стваралачка интелигенција суочава са политичком акцијом која настоји да јој одузме јавне, легалне, грађанске и стваралачке слободе; нећемо драматизовати, организовано злу које насрће следује организовани отпор; не буде ли могућан - следује појединачан отпор; злу у сваком случају, следује отпор; два пута су: или легална одбрана легалних стваралачких слобода или царство илегалне стваралачке слободе, широки простори подземног уметничког деловања; други пут је, по свему судећи неминован, а пре а после – он ће се наметнути...

– Када неко људство у одређеном историјском тренутку дође до алармантног стања опште кризе, која се једино може

разрешити најскупљом ценом жртвовања живота или губљења слобода или многих одрицања од личне среће, онда је за тај безизлаз за ту скупу цену чупања из бесмисла највише крив онај ко највише зна, а највише зна, без сумње, интелигенција, превасходно стваралачка...

– чиме је учинио кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118. ст. 1 КЗ,
па га суд на основу чл. 118. ст. 1, чл. 38 КЗ

ОСУЂУЈЕ

На казну строгог затвора у трајању од 3 (три) године и 6 (шест) месеци, у коју казну се урачунава време проведено у притвору од 6. 3. до 9. 4. 1974. године.

На основу чл. 61. тач. г КЗ изриче се мера безбедности забрана јавног иступања у трајању од две године о издржаној или опроштеној казни.

На основу чл. 62. КЗ магнетофонска трака на којој је снимљено излагање оптуженог на поменутиим Сусретима ОДУЗ-ИМА СЕ.

На основу чл. 89. ст. 2 оптужени се обавезује да плати паушални износ у висини од 500,00 динара.

(Из књиге адвоката Срђе Поповића *Последња инстанца*, књ. 2, стр. 1036-1038)

СУЂЕЊЕ БОГОЉУБУ АРСЕНИЈЕВИЋУ МАКИЈУ, 1999.

Пред већем Окружног суда у Ваљеву, коме председава судија *Миџар Ђенисић*, отпочело је 28. октобра суђење сликару *Богољубу Арсенијевићу Макију*, оснивачу Грађанског отпора Ваљева и организатору „Митинга против власти” који је у Ваљеву одржан 12. јула.

Арсенијевић је оптужен због тога што није пријавио одржавање митинга и што је, при покушају дела учесника митинга да уђу у Скупштину општине Ваљево, дошло до њиховог „физичког сукоба” са полицијом у коме је на обе стране било повређених. Оптужница, коју пред судом заступа заменик окружног јавног тужиоца *Мирослав Милаковић*, терети Арсенијевића за ометање службених лица у вршењу њихових дужности, за повреде нанете полицији и за штете на државној имовини.

На почетку претреса, на захтев одбране оптуженог, чланови судског већа и заменик окружног јавног тужиоца изјаснили су се да не припадају политичким странкама и обавестили да се судски вештак др *Мирослав Срећковић*, специјалиста трауматолог, изузео од вештачења у овој ствари јер је „високи функционер СПС-а” па је уместо њега за вештака накнадно одређен др *Милош Стефановић*.

После читања оптужнице Арсенијевић је изјавио да у свему остаје при свом исказу датом у истрази осврнувши се само

на неколико момената у вези са митингом и догађајима који су из тога проистекли. Рекао је, између осталог, да одржавање митинга није пријављено јер његови организатори „не признају садашњу власт у Србији која све ради у интересу председника *Слободана Милошевића* а не у интересу народа”. Није се одазивао ни на тадашње телефонске позиве да се јави у полицију јер је претпостављао да ће бити ухапшен. Један од полицијских инспектора га је ипак усмено, пред митинг, обавестио да његово одржавање неће бити спречавано и упозорио га да се на митингу не чини ништа што би могло да доведе до инцидента па, између осталог, и да се не организује шетња градским улицама. „Тиме што наш митинг није био спречен, иако га нисмо пријављивали полицији, значило је да је митинг дозвољен” – рекао је Арсенијевић овом приликом.

Према Арсенијевићевом виђењу сукоба са полицијом, он се у почетку налазио пред улазом у Скупштину општине Ваљево, а кад се чуло да је разбијен стаклени зид на спрату и да је група учесника митинга ушла у салу за састанке, попео се и он горе. Тамо се група од двадесетак људи задржала око 10 минута, а кад је у прилазном ходнику упаљено светло и појавила се полиција сви су напустили ту просторију, али ту није било никакве туче.

Арсенијевић је на суђењу говорио и о томе како је у Београду ухапшен 17. августа и каквом је затворском третману био потом изложен износећи и чињеницу да је тек после два месеца од хапшења и премлаћивања утврђено да му је тада сломљено ребро и повређен бубрег.

Свих шест сведока оптужбе били су из редова радника МУП-а, већина и у својству оштећених у том инциденту. Први је сведочио *Дејан Лукић* који је и претрпео најтежу повреду – ударац у зубе чврстим предметом (пепељаром) и посекотину горње усне. То се, према његовом тврђењу, догодило у узаном ходнику који води до сале за састанке док је покушавао да савлада једног од учесника митинга који је ушао у Скупштину општине. О томе се изјашњавала и већина осталих сведока али су се њихова виђења у много чему разлико-

вала. Адвокати окривљеног су често упозоравали и на разлике у њиховим исказима датим претходно, током истраге, и сада пред судом. Стекли смо утисак да сагласности није било ни кад је реч о догађајима пред зградом Општине.

Поред Лукића још су сведочили: *Горан Тимошић, Неговић Голубовић, Милосав Мишировић, Обрен Планић и Предраг Мирковић.*

Судско веће је прихватило предлог одбране да се на новој расправи саслуша још петнаест сведока. Инспектор *Сава Лазич* би требало да се изјасни о тврдњи окривљеног да је постојало усмено одобрење одржавања митинга, а инспектор *Десимир Обрадовић* да сведочи као састављач кривичне пријаве на основу које је и поведен истражни поступак против Богољуба Арсенијевића.

Од учесника митинга на наредној судској расправи требало би као сведоци догађаја за које је Арсенијевић окривљен да се појаве: *Небојша Андрић, Драган Тодоровић, Радивоје Остојић, Милена Андрић, Дејан Арсенијевић, Наташа Пашић, Горан Јовановић, Иван Мишировић, Владета Богдановић, Саша Тановић, Марија Зарић, Симојанка Мијановић и Славољуб Бајочанин.*

Није, међутим, прихваћен захтев одбране да Богољуб Арсенијевић Маки буде пуштен из истражног затвора да би се у наставку процеса бранио са слободе. Образлажући тај захтев, адвокат *Бранислав Тапушковић* из Београда је рекао да Арсенијевић извесно време „није био доступан органима гоњења из Ваљева јер је страховао да му се не догоди масакр каквом је управо и био изложен приликом хапшења у Београду 17. августа” а после свега што је од тада претрпео он више нема разлога да се наново скрива.

Уз све оно што се чуло током судске расправе, адвокат Тапушковић истиче, образлажући тај захтев, и Арсенијевоћево здравствено стање које и те како оправдава да му се допусти одбрана са слободе.

О захтеву да се ради утврђивања истине изведе и реконструкција спорних догађаја судско веће ће одлучивати након

саслушања нових сведока. У наставку процеса од ЗОИЛ „Дунав” ће бити прибављен извештај о висини штете на згради СО Ваљево која је призната а од болнице Централног затвора у Београду медицинска документација о повредама које је претрпео Арсенијевић приликом хапшења.

Наставак суђења заказан је за 11. новембар у 9.30 часова уз наговештај судије Ђенисића да би тада судска расправа могла да траје два дана.

(*Ревизија „Колубара”*, новембар 1999)

Здравко Ранковић

„У ИМЕ НАРОДА...”

Веће петорице Окружног суда у Ваљеву, којим је председавао судија *Миљар Ђенисић*, „донело је 12. а јавно објавило 15. новембра” пресуду којом је сликар *Бољуб Арсенијевић Маки*, покретач Грађанског отпора, кажњен са три године затвора по чл. 23, став 3, у вези става 1 Закона о јавном реду и миру, због ометања овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности или одржавања јавног реда и мира. Како изречена затворска казна не подразумева аутоматско остајање у притвору (минимум је пет година) Арсенијевићу је „у име народа” посебним решењем, на захтев заменика окружног тужиоца *Мирослава Милаковића* исказан у завршној речи, одређен притвор до правоснажности пресуде. Уз то, Маки је дужан да на име судског паушала плати 2.000 динара, а на име трошкове кривичног поступка 3.796,71 динара „а све у року 15 дана по правноснажности пресуде под претњом извршења”.

Реч је о инцидентима на „митингу против власти”, одржаном 12. јула на Градском тргу, када је у сукобу грађана и полиције било повређених на обе стране. Полицајци су као оштећени били једини сведоци јавне тужбе, грађани се нису ни јављали лекарима ваљевске болнице сумњајући да би то могао бити први траг „супротној страни” за њихова привођења и хапшења. Суд је констатовао да је на Петровдан на згради СО Ваљево причињена штета од 67.776 динара (толико је исплатио ЗОИЛ „Дунав”), а не 281.101,57 динара како стоји у

извештају СО Ваљево. Јер „у тој спецификацији стоји да је након критичног догађаја на згради СО извршена и уградња ПВЦ фасадне столарије, а у записнику о увиђају који је сачинио истражни судија Општинског суда уопште се не помињу”.

Ревија „Колубара” имала је намеру да пресуду Богољубу Арсенијевићу Макију донесе у целини. Она, међутим, садржи 28 страна густо куцаног текста – више од 20 страна посвећено је исказима полицајаца и њиховог командира *Саве Лазичића*, којима Суд поклања поверење, док је десетак сведока одбране, учесника митинга, по ономе што је написано у образложењу пресуде, било неуверљиво. Тужилац и Суд су били становишта да полицајци нису имали разлога да не говоре истину па су њихови искази били супротни до контрадикторности, док су грађани, ваљда самим чином одазивања на Арсенијевићев позив и појављивањем 12. јула на Градском тргу постали непоуздани сведоци.

Пресуда Окружног суда уручена је Богољубу Арсенијевићу Макију и његовим адвокатима 26. новембра, рок за жалбу Врховном суду Србије истиче 11. децембра. Колико ће највиши судски орган у земљи, како би то рекао адвокат Тапушковић, „бити паметнији” од првостепеног суда остаје да се види. До тренутка настанка овог текста још није било одговора Врховног суда на жалбу Арсенијевићевих адвоката на решење о продужетку притвора до правоснажности пресуде. Слаба је утеха и за физички здравијег човека од Макија што „три године затвора” теку од тренутка хапшења, 17. августа. Јер, жалба пред Врховним судом може да се „крчка” и неколико месеци.

Видеће се тада да ли ће Врховни суд Србије судити по папирима из већ подебелог предмета „К. бр. 31/99” или првенствено на основу онога што је Маки рекао на „митингу против режима” одржаном 12. јула на Градском тргу у Ваљеву. Остаје танушна нада да ће овога пута заиста бити „у име народа...”

(Ревија „Колубара”, децембар 1999)

Бранко Вићенчијевић

РЕХАБИЛИТОВАНИ, 2007.

1. *Душан Хаџић* (Београд, 1890 – 1965) – Као младић доселио се у Бабину Луку. Оптужен за сарадњу са припадницима Равногорског покрета, осуђен 1946. на лишавање слободе у седмогодишњем трајању. Рехабилитован 19. фебруара 2007.

2. *Сима Веселиновић* (Новаци, 1925) – Више пута је хапшен почев од 1946. године. Пресудом Окружног суда у Ваљево осуђен 5. фебруара 1953. на казну строгог затвора у трајању од једне године. Рехабилитован 19. фебруара 2007.

3. *Божидар Симић* (Гуњевац, 1925) – Официра. Осуђен 1949. на седам година затвора. Казну издржавао у Забели, Старој Градишки, Светом Гргуру и Угљену. Рехабилитован 26. фебруара 2007.

4. *Милинко Николић* (Бранговић, 1927) – За време студија у Загребу, 1948. искључен најпре из КПЈ па затим и са факултета. Вратио се у Ваљево, и убрзо био ухапшен. Осуђен на 20 година, казну издржавао у Београду, Старој Градишки, Светом Гргуру, Билећи и Голом отоку. Рехабилитован 12. марта 2007.

5. *Здравко Симић* (Гуњевац, 1929 – 1984) – Официр ЈНА, четири и по године затвора издржао у Билећи, Светом Гргуру, Угљану и Голом отоку. Рехабилитован 12. марта 2007.

6. *Ђура Ристић-Војевих* (Ставе, 1929 – Ваљево, 2007) – Унапред „обележен” као син равногорског среског команданта. Ухапшен као гимназијалац у мају 1946. и осуђен на три године. Емигрирао доцније у САД. Рехабилитован 19. марта 2007.

7. *Милка Анђић* (1903 – 1985) и *Божидар Анђић* (1899 – 1983) – Ваљевски фотографи супружници. Осуђени 1945, Милка на седам а Божидар на две године уз конфискацију имовине. Рехабилитовани 26. марта 2007.

8. *Живојин Грчић* (Јабучје, 1902 – 1993) – Дугогодишњи председник општине. Проглашен, пресудом Војног суда, за народног непријатеља 29. децембра 1944. и осуђен на две године уз конфискацију имовине. Рехабилитован 26. марта 2007.

9. *Пејшар Саватић* (Белотић, 1922 – 1999) – У јесен 1945. као стражар затвора у Шапцу омогућио бекство групи „четничких одметника” којима се и он придружио. Убрзо ухваћен и осуђен на 20-годишњу робију. Рехабилитован 26. марта 2007.

10. *Милутићин Квачановић* (Богатић, око 1890 – Веселиновац, 8. октобар 1944) – Проглашен за сарадника окупатора, осуђен и стрељан. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 26. марта 2007.

11. *Стијанислав Цане Косанић* (Стубленица, 1910 – 1993) – Осуђен 1949. због „привредне саботаже” уз конфискацију имовине. Рехабилитован 26. марта 2007.

12. *Драгић Тадић* (Савковић, 1898 – 1979) – Војни суд у Ваљеву осудио га 4. јула 1945. на пет година робије и конфискацију имовине. Рехабилитован 26. марта 2007.

13. *Чедомир Анђићковић* (Липље, 1883 – 1949) – Војни суд у Ваљеву осудио га 19. маја 1947. на пет година затвора уз конфискацију имовине. Умро у Смедереву, на издржавању казне. Рехабилитован 16. априла 2007.

14. *Драгомир Самокресовић* (Прокупље, 1892 – 1950) – Инжењер у Ваљеву, посланик пред Други светски рат. Војни суд га 4. јула 1945. осудио на 15-годишњу робију уз конфискацију имовине. Рехабилитован 16. априла 2007.

15. *Сима Лукић* (Кожуар, 1911 – 1945) – Официр, у рату најпре припадник Југословенске војске у отаџбини, потом председник Убске општине. Ухапшен крајем 1945. и негде стрељан. Рехабилитован 23. априла 2007.

16. *Јездимир Лазаревић* (Оглађеновац, 1921) – Припадник покрета Д. Михаиловића. Осуђен 1946. на девет година робије. Рехабилитован 23. априла 2007.

17. *Милисав Ђокић* (Дрен, 1901 – Докмир, 1983) – Осуђен 1946. на четири године, издржао 20 месеци, имовина му је конфискована. Рехабилитован 23. априла 2007.

18. *Власићимир М. Обрадовић* (Савковић, 1924 – Белошевац, 1989) – Војни суд га је у Ваљевоу, 16. марта 1946. осудио на 12 година робије. Рехабилитован 23. априла 2007.

19. *Велимир М. Стојчић* (Стубленица, 1883 – 15. IX 1941) и *Живан В. Стојчић* (1910 – 15. IX 1941) – Отац и син. Стрелили их партизани у Бањанима. Рехабилитовани 23. априла 2007.

20. *Стевка Стојановић* (Горић, 1920 – 2006) – Окружни суд у Ваљевоу осудио је 1947. на годину дана затвора са принудним радом. Рехабилитована 23. априла 2007.

21. *Милоје Косанић* (Стубленица, 1912 – 1992) – Мобилисан средином 1944. у јединице Д. Михаиловића са којима се повукао у Аустрију. Доцније живео у Канади. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 30. априла 2007.

22. *Јован Ајосиловић* (Ваљево, 1900 – 1978) – Професор из Ваљева, прогањан током читавог послератног раздобља. Рехабилитован 30. април 2007.

23. *Драгољуб Јагодић* (Зарожје, 1925) – Припадник покрета Д. Михаиловића, осуђен 1952. у Титовом Ужицу на три године затвора. Рехабилитован 30. априла 2007.

24. *Момчило Карајанчић* (Бијељина, 1931) – Осуђен у ваљевском Окружном суду 5. фебруара 1952. на четворогодишњи строги затвор. Доцније настањен у САД. Рехабилитован 14. маја 2007.

25. *Драгујин Секулић* (Белотић, ? – 1945) – Симпатизер покрета Д. Михаиловића. Стрелиан у Шапцу, имовина му конфискована. Рехабилитован 21. маја 2007.

26. *Јордан Радовановић* (Дупљај, 1910 – 1996) – Припадник покрета Д. Михаиловића. Осуђен 23. фебруара 1946. на 16 година лишења слободе. Рехабилитован 21. маја 2007.

27. *Павле Павловић* (Лопатањ, 1910 – 1991) – Присталица покрета Д. Михаиловића, осуђен 1946. на лишавање слободе у трајању од две године, а 1951. на још седам година. Рехабилитован 21. мај 2007.

28. *Новак Ранковић* (Кршна Глава, 1908 – 1946) – Припадник Равногорског покрета. Стрељан 26. јануара 1946. а имовина му конфискована. Рехабилитован 28. маја 2007.

29. *Иван Молойков* (1896 – 1945) и *Цветица Молойков* (1900 – 1944) – Супружници. Цветица су у септембру 1944. стрељали четници, а Ивана годину дана доцније партизани. Рехабилитовани 28. маја 2007.

30. *Илија Јевшовић* (Крчмар, 1913 – ?) – Припадник покрета Драгољуба Драже Михаиловића, прешао у БиХ у јесен 1944. где је нестао. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 28. маја 2007.

31. *Драгољуб Драгојловић* (Рађево Село, 1900 – 1945) – судија Окружног суда у Ваљеву. Војни суд га је 15. маја 1945. осудио на смрт уз конфискацију целокупне имовине. Рехабилитован 4. јуна 2007.

32. *Милан Игњатовић* (Ужице, 1904 – 1995) – Фабрикант из Ваљева. Војни суд га 29. јуна 1945. осудио на десет година присилног рада. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 4. јуна 2007.

33. *Милован Б. Малешеввић* (Дружетић, 1908 – 1973) – Припадник покрета „Збор”. Осуђен на смрт али му је та казна замењена седмогодишњим робијањем. Рехабилитован 18. јуна 2007.

34. *Бољуб Танасијевић* (Маљевић, 1907 – 1944) – Припадник покрета Д. Михаиловића. Одвели га партизани 16. септембра 1944, тиме му се губи сваки траг. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 24. септембра 2007.

35. *Марко Давидовић* (Осладић, 1900 – ?) – Припадник покрета Д. Михаиловића. Стрељан без суђења крајем 1945. или почетком 1946. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 24. септембра 2007.

36. *Слободан Тодоровић* (Дружетић, 1943 – 1975) – Машински инжењер из Ваљева. Осуђен 22. априла 1975, пресудом Окружног суда у Ваљеву на два месеца затвора. Умро у затвору. Рехабилитован 24. септембра 2007.

37. *Драгиша Јакић* (Котешница, 1913 – 1945) – Припадник Краљеве војске у отаџбини, повукао се у БиХ и тамо погинуо. Имовина му конфискована. Рехабилитован 24. септембра 2007.

38. *Мирко Аџић* (Трњаци, 1923 – 1995) – Официр, Војни суд у Љубљани осудио га 1951. на осам година. Робијао на Голом отоку. Рехабилитован 1. октобра 2007.

39. *Божидар Аврамовић* (Котешица, 1895 – 1945) – Стрелан, без суђења, 31. јануара 1945. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 2. октобра 2007.

40. *Драгољуб Мићровић* (Попучке, 1922 – 1998) – Због сарадње са покретом Драгољуба Драже Михаиловића осуђен 1948. на 20 година робије. Рехабилитован 29. октобра 2007.

41. др *Владимир Појовић* (Влашко Поље, 1876 – 1944) – Лекар из Ваљева. За време рата председник Окружног равнорског одбора. Убијен, без суђења, у септембру 1944. а имовина му конфискована. Рехабилитован 29. октобра 2007.

42. *Живко Вићоровић* (Златарић, 1920 – 1944) – У саставу четничких јединица прешао у септембру 1944. у Босну где му се губи траг. Имовина му је конфискована. Рехабилитован 29. октобра 2007.

43. *Стијаноје Марковић* (Горње Лесковице, 1895 – 1946) – Борац у јединицама Д. Михаиловића. Стрелан почетком 1946, имовина му конфискована. Рехабилитован 3. децембра 2007.

44. *Миломир Јеринић* (Клинци, 1929 – 2008) – Пресудом Војног суда у Београду осуђен, као студент медицине, на пет година затвора. Казну издржавао у Старој Градишки, Светом Гргуру и Угљену. Рехабилитован 10. децембра 2007.

45. *Светислав Пејровић* (Доња Грабовица, 1925) – Пресудом Војног суда осуђен 1949. на 20 година. Казну издржавао у Старој Градишки, Светом Гргуру, Угљену, Билећи и Голом отоку до пред крај 1956. Рехабилитован 17. децембра 2007.

46. *Милутић Ивковић* (Гола Глава, 1903 – 1974) – Осуђен 18. јуна 1947. на три године лишења слободе са принудним радом. Рехабилитован 17. децембра 2007.

47. *Љубомир Пејковић* (Ваљево, 1898 – 1979) – Осуђен 3. августа 1956. године на 18 месеци лишења слободе и конфискацију имовине. Рехабилитован 17. децембра 2007.

СТАРЕ СУДСКЕ ВЕСТИ

ПОСТАВЉЕЊЕ

Г. *Љубомира Радовановића*, из Ваљева, који је редовно свршио правословне науке и положио испит првозаступнички и тим испунио условија Закона о правозаступницима прописана, министар правде поставио је за јавног правозаступника у Ваљеву по молби његовој.

(*Србске новине*, 8. јануар 1863)

*

ИЗ СУДА

Марија Војдек, за коју смо у прошлом броју јавили да ће јој се судити због тровања мужа, осуђена је јуче на 20 година робије.

(*Гласоноша*, 25. фебруар 1885)

*

ПРЕТРЕСИ

У Суду округа ваљевског биће ови претреси:

28. марта *Николе Савића*, из Латковића, због увреде власти.

29. марта г. *Стијана Николића*, царицара Забрешке царинарнице, због злоупотребе у дужности.

29. марта *Милана Тодоровића*, из Обреновца, због јавне увреде и самовлашћа.

30. марта *Милутиина Павловића* и овога жене, овд. механције, због противстања власти.

(*Гласоноша*, 22. март 1885)

*

ИЗ ОКР. СУДА

Пресудом Окружног суда од 8. т. м. осуђен је *Јован Кубичек*, седамдесетогодишњи старац овдашњи, на четири године робије у лаком окову, због насиља на невиност.

(*Гласоноша*, 10. мај 1885)

*

ПРЕМЕШТАЈ

Указом Његовог Величанства премештен је г. *Јово Николић*, судија овог суда, за судију у Шабац, по молби.

(*Гласоноша*, 9. јул 1885)

ОГЛАС

Марко С. Буричић, писар судски, јавља својим пријатељима, познаницима и свакоме који потребује правозаступничке помоћи, да је дао оставку на државну службу и отпочће кроз који дан радити правозаступнички посао.

(*Ваљевске новине*, 2. март 1888)

*

ОГЛАС

Јављам пошт. грађанству да сам од 1. августа о. г. отпочео правозаступнички рад.

Стан ми је за сада у кући г-ђе *Сциане*, удове пок. *Владимира Даниловића*.

Савесним и заузимљивим радом стојим пошт. грађанству на услузи.

С поштовањем,

Стерија Воденлић, јавни правозаступник за окр. ваљев.

(*Ваљевски глас*, 9. август 1889)

*

ТУЖБА

Чујемо да је полиција подигла тужбу код оvd. окр. суда против нашег уредника што јој се претходно није јавио да ће издавати лист. Видећемо како ће суд довести у склад ову тужбу са Уставом.

(*Ваљевски глас*, 20. август 1889)

*

ПОСТАВЉЕЊЕ

Петар Томић, бив. председник Суда окр. ваљевског, а доцније првостепеног лесковачког суда, постављен је за адвоката за окр. Ваљевски.

(*Ваљевске новине*, 26. август 1890)

*

ОГЛАС

Ваљевском првостепеном суду потребно је 300 кубни метара дрва. Ко је вољан набавити нека се 1. октобра о. г. пријави рачуноводству овог суда.

(*Ваљевске новине*, 25. септембар 1891)

БЛАГА ВЕСТ

Г. *Лазар Појовић*, председник овд. Првостепеног суда, постављен је за секретара Касационог суда.

Уверени смо да ће ова „блага вест” пријатно утицати на све оне грађане у нашем округу који су имали посла у овд. Првостепеном суду.

(*Ваљевске новине*, 16. мај 1893)

*

НОВ ПРЕДСЕДНИК

На упражњено председничко место у Првостепеном ваљевском суду постављен је за председника г. *Стеван Јанковић*, досадашњи судија тога суда.

Председнички је положај у нашем правосуђу, нема сумње, колико важан, толико и деликатан. Њега увек треба да заузима човек способан, пун части и достојанства, који још уз то ужива поверење целе околине. И док је бивши председник од готово свију ових својстава био врло далеко, дотле их г. Степа притежава у пуној мери. Нама је особито мило, што је избор пао баш на г. Стеву.

Честитајући Ваљевцима новог председника и г. Стеви нов положај, ми му желимо да у њему проведе много година и да до краја очува онај леп глас, који је својим досадашњим примерним радом стекао у својој околини.

(*Ваљевске новине*, 11. август 1893)

*

СТЕЦИШТЕ

Суд ваљевски отворио је стечај над целокупном имовином *Љубомира* и *Милована Кораћа*, ћурчије из Ваљева.

(*Трговински гласник*, 15. септембар 1898)

*

НОВ АДВОКАТ

Г. *Марко Бурашиновић*, бивши судски писар из Ваљева, постављен је за јавног правозаступника при Ваљевском првостепеном суду.

(*Београдске новине*, 12. децембар 1899)

КОНКУРС

На основу одобрења г. министра грађевина, Начелство округа ваљевског расписало је конкурс за израду планова и предрачуна за окружно здање у Ваљеву. Архитекти и инжењери, који су вољни да се приме ове израде треба да се обрете начелству најдаље до 1. јуна ове године те да им се пошаље програм и ситуација земљишта.

Чија скица буде најбоља и примљена добија награду 2000 динара. Рок за израду и предају скице оставља се до 1. јула а израда детаљног плана за три месеца од дана саопштења усвојене скице.

(*Трговински гласник*, 18. мај 1900)

*

СУДСКИ УКАЗ

За председника Ваљевског првостепеног суда постављен је по молби г. *Јован Јовановић*, председник Прокупачког суда.

(*Трговински гласник*, 23. јул 1900)

*

ДАО ОСТАВКУ

Г. *Јован Јовановић*, председник Ваљевског првостепеног суда на расположењу, дао је оставку на државну службу и та је оставка уважена.

(*Дневник*, 29. мај 1901)

*

НОВ АДВОКАТ

Г. *Јован Ж. Јовановић*, председник суда у оставци, постављен је по својој молби за јавног правозаступника при Ваљевском првостепеном суду.

(*Правда*, 12. јун 1901)

*

ОКРУЖНА ЗГРАДА

Министарство грађевина објављује, да ће 8. октобра држати јавну писмену лицитацију за грађење окр. здања и споредних зграда у Ваљеву. Предрачунска је цена за здање 451.939 динара, а за зграде 78.968 динара.

(*Дневник*, 1. септембар 1901)

ПОНИШТЕНА ЛИЦИТАЦИЈА

Г. Министар унутрашњих дела, у споразуму са г. министром грађевина, поништио је лицитацију, држану за грађење окружног начелства у Ваљеву и још неким местима у којима се хтело да подижу окружне или среске куће и болнице, из разлога што су предрачунске суме исувише велике, налазећи да се исте грађевине могу подићи знатно јевтиније. У исто време наређена је ревизија плана и предрачуна за све те зграде што су послати ради одобрења.

(*Трговински гласник*, 23. април 1902)

*

КЊИГА

Д-р *Косџа Пејковић*, судија у Ваљеву, штампао је нову књигу „Скице из суда”. Књизи је цена 1 динар, а може се добити код писца у Ваљеву.

(*Нова искра*, август 1904)

*

ПРЕМЕШТЕН

Г. *Милан Стирунџалић*, председник пожаревачког Суда, премештен је по молби за председника Ваљевског првостепеног суда.

(*Трговински гласник*, 30. новембар 1919)

*

СУДСКИ ОДМОР

28. јуна о. г. настао је судски одмор који ће трајати до 14. августа.

У првој половини одмора дежураће заступник председника судија г. *Жив. Вујић* са писарима г-ђама *Јеленом Живановић* и *Надеждом Осџојић*, г-цом *Маром Марковић* и г. *Косџом Милојевићем*, а у другој половини судија г. *Светица Милосављевић* са писарима г.г. *Пејром Ранковићем*, *Драгољубом Бркићем*, *Милорадом Сјасојевићем* и *Стеваном Јовановићем*.

За време судског одмора дежурни ће обављати само оне послове који су законом оглашени за хитне.

(*Глас Ваљева*, 30. јун 1928)

КАНДИДАТИ АПЕЛАЦИЈЕ

За упражњено место председника Ваљевског првостепеног суда београдска Апелација изабрала је јуче г.г. *Лазара Радовановића*, секретара Касационог суда и *Драгољуба Милошевића*, судију Зајечарског првостепеног суда.

(*Политика*, 11. децембар 1928)

*

ОДЛАЗАК Г-ЋЕ И Г. КУРТОВИЋА

Г-ђа *Милева Куртовић*, наставница Ваљевске гимназије и г. *Милорад Куртовић*, председник Првостепеног суда, напустили су Ваљево и отпутовали 22. ов. м-ца за Београд, где је г. Куртовић постављен за судију београдског Апелационог суда.

Г-ђа и г. Куртовић, за време свог петогодишњег боравка у Ваљево својим савесним радом у служби и изванредно културним понашањем стекли су поштовање и симпатије не само сарадника на заједничком послу, већ и свег осталог грађанства које је са њима долазило у додир.

Писари, судије и адвокати приредили су своме шефу и колеги г. Куртовићу једно испраћајно вече и том приликом срдечно и искрено пожелели му срећан пут.

(*Глас Ваљева*, 30. децембар 1928)

*

УМРО

Миљасав Н. Вуковић, дугогодишњи судија и адвокат у Ваљево, преминуо је после кратког боловања, 16. т. м. Погреб ће бити 17. т. м. у 2 и по часа по подне у ваљевском гробљу.

Наше искрено саучешће породици а покојнику нека је лака земља.

(*Глас Ваљева*, 17. март 1929)

*

СТЕЧАЈ

Ваљевски првостепени суд отворио је стечај над имовином: г.г. *Радивоја Недељковића*, гвожђ. трг., *Живорада*

Андрића, трг., Срећковића и Бождановића, трг., Војислава Аксенијијевића, трг. и Благоја Милајновића, трг., свих из Ваљева.

(Глас Ваљева, 23. јун 1929)

*

СТЕЧАЈ

Решењем Ваљевског првостепеног суда од 5. о. м. отворен је стечај над имовином *Милорада Јеличића*, трг. из Уба.

(Глас Ваљева, 14. јул 1929)

*

СКИНУТ СТЕЧАЈ

Ваљевски првостепени суд је скинуо стечај са имовине *Срећковића и Бождановића, Живорада Андрића и Радивоја Недељковића*, свих трг. из Ваљева, услед постигнутог поравнања.

(Глас Ваљева, 4. август 1929)

*

ПОСТАВЉЕН

Г. Милан Божић, судија Ваљевског првостепеног суда, постављен је за предсеника окружног суда у Суботици.

(Глас Ваљева, 20. октобар 1929)

*

РАДНО ВРЕМЕ

Према распису министра правде од 1. јануара 1930. год. У првостепеним судовима уводи се ново радно време.

Суд ће радити од 8 до 12.30 пре и од 15.30 до 18 часова по подне. Суботом ће радити само од 8-14 часова.

(Глас Ваљева, 29. децембар 1929)

*

ИЗ СУДА

За секретара Ваљевског првостепеног суда постављена је г-ца *Ана Бабић*, писар истог суда.

Г. Живко Павловић, секретар Ваљевског првостеп. суда, постављен је за секретара Чачанског првостепеног суда.

(Глас Ваљева, 2. март 1930)

СРЕСКИ СУДОВИ

Одавно се говори а ево сад је већ и закон готов о подели наше краљевине на среске судове. По том закону у нашој старој Ваљевској области образовани су срески судови: за срез подгорски и ваљевски са седиштем у Ваљеву, за срез колубарски са седиштем у Мионици, тамнавски са седиштем на Убу и за срез посавски са седиштем у Обреновцу. Очекује се постављање судија и особља у среским судовима.

У Ваљеву ће постојати Окружни суд за горње среске судове.

(*Глас Ваљева*, 7. децембар 1930)

*

ПРЕМЕШТЕН

Судија овдашњег суда, г. *Урош Славковић*, премештен је за судију Окружног суда у Сремској Митровици. Митровчани су у г. Славковићу добили, а ми изгубили, једног младог и у сваком погледу одличног и савесног судију.

(*Глас Ваљева*, 17. јул 1932)

*

ПОСТАВЉЕНИ И ПРЕМЕШТЕНИ

Г. *Недељко Младеновић*, заменик држ. туж. у Ваљеву, постављен је за државног тужиоца у Ваљеву, а досадањи државни тужилац г. *Милан Ђ. Илић* постављен је за заменика државног тужиоца у Београду. За заменика државног тужиоца у Ваљеву постављен је г. *Зденко Месинџер*, судија Окр. суда у Ваљеву.

(*Глас Ваљева*, 16. октобар 1932)

*

УМРО

У среду 18. о. мес. издахнуо је у својој 49. години а у четвртак сахрањен у Ваљевском гробљу уз велико учешће своје родбине, пријатеља, судског особља и грађанства *Живорад-Жика Вујић*, судија Ваљевског окр. суда. Са покојником се пред Окр. судом опростио друг му из детињства, г. *Јанко Воденлић*, судија Окр. суда, изневши намучени живот и карак-

терне особине пок. Живорада. Пок. Живорад је дуго боловао од неизлечиве болести грудобоље. Отишао је у гроб са једним болом више: што је пре кратког времена пензионисан иако је био на болесничкој постељи.

Бог да му опрости грехе, ако их је његова душа могла имати.

(*Глас Ваљева*, 22. јануар 1933)

*

ПОЛОЖИЛИ ИСПИТ

Наши млади пријатељи, писари Ваљ. Окр. суда г.г. *Михаило Сјасојевић*, *Раша Бошковић* и *Никола Лазаревић*, положили су судијски испит. Честитамо.

(*Глас Ваљева*, 12. фебруар 1933)

*

ОДЛАЗАК

Председник нашег Окружног суда г. *Стева Јовновић* премештен је и унапређен за начелника Министарства правде.

Г. Јовановић је био у нашој средини као председник више од четири године. Дошао је на ово звање још децембра месеца 1928. год. За све време његовог председниковања и као судија и као човек и наш доданашњи грађанин уживао је леп глас и био цењен од свију грађана.

Доказ је величанствени опроштај од стране свег особља како Окружног тако и Среског суда а и скоро све госпде овдашњих адвоката, када му је 21. овог месеца приређен банкет код „Србије” где је одржано много здравица и захвалности, коме је банкету присуствовао и наш нови председник г. *Драгољуб Милошевић*.

Г. Јовановић је почео своју каријеру правничку још 1914. год. И то овде у нашем лепом Ваљеву као судски писар. Жалимо за његов одлазак, али сваки има свој циљ у будућности. Желимо њему и његовој породици срећан пут и нека нас не заборави и наврати који пут код нас као код своје куће – добро дошао увек и живео!

(*Глас Ваљева*, 30. април 1933)

НОВ АДВОКАТ

Наш редован претплатник и пријатељ нашега листа г. *Живојин Р. Михаиловић*, адвокат у Битољу, преселио се у свој родни крај Мионицу где је отпочео адвокатску праксу при Среском суду. Познајући агилност у раду као и стручну спремност г. Михаиловића надамо се да ће оправдати поверење, које у њега многобројни пријатељи полагају.

(*Глас Ваљева*, 10. децембар 1933)

*

УНАПРЕЂЕН

Г. *Иво Шенк*, судски приправник при Окружном суду у Ваљеву, унапређен је за судију Среског суда на Убу, на коју је дужност већ отпутовао. Г. Шенк за све време свога службовања овде у Ваљеву, својом интелигенцијом, финим манирима и учествовањем у свима просветно-културним установама стекао је свеопште симпатије грађанства, тако да ће се његово одсуство међу нама осетити. Нарочито се истакао као одличан хороваљ певичког друштва „Чика Љуба”.

Честитајући г. Шенку унапређење у исто време честитамо Убљанима што су у истоме добили и доброг чиновника и доброг суграђанина.

(*Глас Ваљева*, 24. фебруар 1935)

*

ШЕЋЕРНА АФЕРА

10. маја ове године почеће суђење по већ познатој шећерној афери а за коју у грађанству влада велико интересовање. Суђење ће трајати више дана с обзиром на број кривичних дела.

(*Ваљевски глас*, 18. април 1937)

*

СМРТ МИЛОРАДА КУРТОВИЋА

Милорад Куртовић, судија Касационог суда у Београду, напрасно је умро, синоћ око 7 и по часова.

Покојни Куртовић срушио се одједном на земљу на углу Јакшићеве улице и Обилићевог венца, у тренутку кад се вра-

ћао кући из Цокеј клуба. Куртовић је одмах издахнуо од срчане капи.

Као син судије покојни Милорад Куртовић уписао се, по завршетку средње школе, на права. Прво намештење добио је у полицији, па је после прешао у судску струку.

Са положаја председника Окружног суда у Ваљеву, пре осам година, наменован је за касационог судију.

Покојни Куртовић био је свуде цењен као одличан правник, савестан чиновник и добар човек и друг.

(*Правда*, 7. септембар 1938)

*

СМРТНА КАЗНА

Пре већем Окружног суда у Ваљеву одржано је суђење *Александру Рамадановићу*, бившем директору предузећа за израду црепа и цигле „Љубостиња” у Ваљеву, *Драгушину Продановићу*, *Василију Ивановићу* и *Младену Ђирићу*, службеницима из Ваљева.

Јавни тужилац оптужио је Рамадановића што је у својству директора предузећа у времену од 15. јануара до 23. јуна ове године на основу привремених признаница изузео из касе предузећа 271.414,50 динара као општеномнинску имовину са мотивацијом да новац треба за потребе фронтвске циглане. Међутим, Рамадановић је тај новац трошио на лична уживања у баровима „Лотос” и „Клеопатра” у Београду, а осим тога он је око 40.000 динара изгубио на коцки, а обично се коцкао у друштву *Младена Ђирића* и *Василија Ивановића* у стану *Драгушина Продановића*.

Оптужница терети државне службенике Младена Ђирића и Василија Ивановића, који су знали да велика свота новца којим располаже Рамадановић није његова и да су га, нарочито Ђирић, свакодневно позивали на коцкање.

После саслушања сведока и признања окривљених, Окружни суд је оптуженог Александра Рамадановића, који се је, док су други трудбеници наше земље давали све од себе за остварење Плана, издвајао са својом безобзирношћу и трошио на лак на-

Судије и остало особље Окружног суда у Ваљеву око 1948.

чин општенародну имовину, казнио смрћу стрељањем, а осталу тројицу на 6 месеци лишења слободе са принудним радом.

(Најред, 25. септембар 1948)

*

ПРЕСУДА ЛЕКАРУ

Окружни суд у Ваљеву, после претреса који је са прекидима трајао више од пола године, изрекао је пресуду др *Раџи Стефановићу*.

Суд је оптуженог лекара огласио кривим за дела прева-ре, фалсификата, несавесног вршења своје лекарске дужности, утаје пореза држави и друга, па га је осудио на казну стро-гог затвора у времену од 7 година и ограничење грађанских права и права на вршење друштвене и професионалне дужно-сти две године по издржаној казни. Приликом одмеравања ка-зне, која је према кривичним делима за која је оглашен кри-вим, требало да буде знатно већа, суд је узео у обзир неке олакшавајуће околности, као што је старост и друго.

(Најред, 13. новембар 1953)

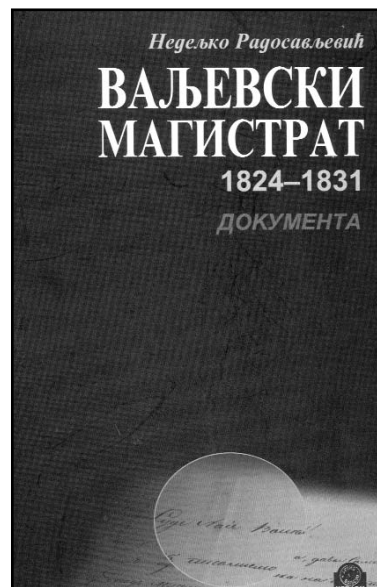
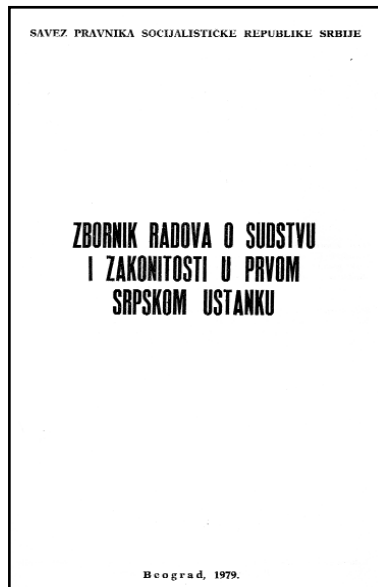
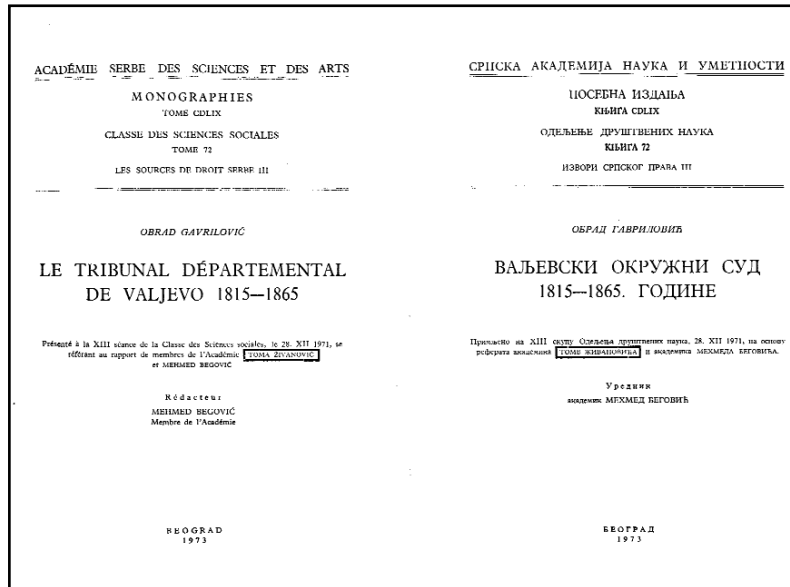
ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД

Скупштина СРС усвојила је Закон о редовним судовима. Овим законом, поред осталих, предвиђено је и оснивање Округног привредног суда за територију општина Ваљево, Лајковац, Лозница, Љиг, Мионица, Уб, Осечина, Владимирци, Коцелјево, Богатић, Крупањ, Љубовија, Мали Зворник и Шабац. Надлежност Округног привредног суда у Ваљеву биће да суди у првом степену привредне спорове, привредне преступе, спроводи поступак принудних поравнања, стечаја и редовне ликвидације. Дан почетка рада Округног привредног суда у Ваљеву одредиће Извршно веће СР Србије, а до тада послове из ове надлежности обављаће, као и до сада, Округни привредни суд у Београду.

(Најред), 21. фебруар 1975)

Колегијум Округног суда, 1975.

ПРЕДСЕДНИЦИ

Јеврем Ненадовић, око 1855.

ЈЕВРЕМ НЕНАДОВИЋ

(Бранковина, 29. септембар 1793 – Београд, 6. април 1867)

Постављен 1. децембра 1831. године, убрзо по повратку из емиграције у Бесарабији, за председника Ваљевског окружног суда и „надзиратеља све Нахије ваљевске”. Дужност је преузео у присуству „свих капетана и кметова од сваког села” у нахији. Указом од 25. априла 1836. премештен је у Лозницу где је био члан па потом и председник тамошњег Окружног суда. У фебруару 1839. године постављен је за члана Апелационог суда, а 11. марта 1842. за председника суда у Крагујевцу да би већ у септембру 1842. постао председник Апелационог суда па потом и председник Совјета. Пензионисан је 29. марта 1858. године, по својој молби, али му је, убрзо по смени кнеза Александра Карађорђевића, пензија одузета (15. јануара 1859). – Син је устаничког војводе Јакова Ненадовића. Школовао се у Сремским Карловцима и Београду, учествовао у I устанку, од 1813. до 1831. у емиграцији. Његова ћерка Персида, удата за кнеза Александра Карађорђевића, родила је краља Петра I Карађорђевића.

БОШКО ТАДИЋ

(Горње Кошље, крај 18. века – Београд, 26. новембар 1857)

Председатељ Суда округа Ваљевског од 25. фебруара 1839. до 21. септембра 1840. године (премештен најпре за председника Суда округа шабачког па од 12. септембра 1842. за председника Лозничког окружног суда). Поново је на таквој дужности у Ваљеву од 7. фебруара до 1. априла 1846. године одакле одлази за судију Апелационог, а од 30. јануара 1849. до 1854. је судија Великог (Касационог) суда. – Школовао се 1808. на Великој школи у Београду, учествовао 5. маја 1825. као депутат Ваљевске нахије на скупштини у Крагујевцу, бавио се трговином и био кмет ваљевске вароши. Државни чиновник од 1836. године (капетан Среза азбуковачког).

Јовица Милутиновић

ЈОВИЦА МИЛУТИНОВИЋ

(Санковић, 1773 – Рума, 21. јул 1846)

Председатељ Суда округа ваљевског од 21. септембра 1840. (премештен са такве дужности у Шапцу коју је обављао неколико месеци) до 16. новембра 1842. године. – Учествовао је у I и II српском устанку. Кад је 1823. године поново установљен Ваљевски нахијски магистрат, он је био први његов судија (остао на тој дужности до пензионисања у јесен 1831). Поново се налазио у Магистрату од пролећа 1836. године. – Учествовао је од 1804. у I и II српском устанку истичући се у бојевима. Као човек од изузетног поверења кнеза Милоша Обреновића постао је 1819. године кнез вароши Ваљева па потом заповедник Колубарске кнежине. Суделовао 1842. године у политичким потресима у Србији на страни младог кнеза Михаила Обреновића и затим пребегао у Срем, заједно са другим присталицама свргнуте династије Обреновића.

ГАВРИЛО ГАЈА ДАБИЋ

(Јаутина, крај 18. в. – Ваљево, 4. април 1850)

Председатељ Суда округа ваљевског од 16. новембра 1842. до 7. фебруара 1846. године. Доцније: судија Апелационог и Врховног суда, до пензионисања 1847. Учествовао је у I и II српском устанку, кнез Ваљевске Посавине био је у раздобљу 1819-21, потом радио на успостављању нове српске државне власти. Од око 1835. године је судија у Исправништву (суду) ваљевског округа.

ПЕТАР М. СТЕПАНОВИЋ

Председник Суда округа ваљевског од 1. априла 1846. до 13. октобра 1847. године. Службовање пре Ваљева: начелник Среза лепеничког (1840), члан судова округа смедеревског (1842), пожаревачког (1842) и крагујевачког (1843).

МАРИНКО РАДОВАНОВИЋ

(Богатић, 15. јун 1813 – Београд, 20. јануар 1881)

Председник Суда округа ваљевског од 13. октобра 1847. до 11. септембра 1848. године. Основну школу и гимназију учио у Шапцу. Службовање пре Ваљева: казначеј у Главном војном штабу (1839), секретар Шабачког окружног начелства (1840), столоначелник у Министарству унутрашњих дела (1840-42), секретар Суда чачанског округа (1843) и члан Суда крагујевачког округа (1846). Од 11. септембра 1848. године је председник Суда округа гургусовачког; члан Чачанског окружног суда био је 1854; у јесен 1858, за време Светоандрејске скупштине, он је председник Апелационог суда; од 1860. судија Касационог (Великог) суда. Био је у јесен 1859. министар правде, а уз то, од 27. септембра до 22. октобра 1859, вршио је и дужност министра образовања. Робијао 1864-66. у Карановцу зато што је као судија Касационог суда ослободио оптужене за заверу против кнеза Михаила Обреновића.

ТОМА Н. КАТИЋ

Председник Суда округа ваљевског од 11. септембра 1848. до 15. јуна 1850. године. Службовање пре Ваљева: начелник Београдског округа (1839), кнежев ађутант (1840-42), члан судова округа црноречког (1844) и шабачког (1846). Од 15. јуна 1850. је члан Апелационог суда, извесно време и његов председник (1854), члан Касационог суда је 1856, а Врховног суда 1857. године.

ВЕНИЈАМИН РОЗМИРОВИЋ

Председник Ваљевског окружног суда од 15. јуна 1850. до 14. августа 1851. године. Службовање пре Ваљева: секретар (1836-7), члан (1841) и председник (1846) Суда вароши Београда, председник Суда округа београдског (1843), секретар Совјета (1843). Из Ваљева је премештен 14. августа 1851. за члана Суда округа крајинског. Доцније: судија Апелационог суда (1869-73). У пензији 1879. године.

ЈОВАН МИЋИЋ

(Жировље у Височкој нахији у Босни, мај 1809 – Београд, 16. јун 1885)

Председник Ваљевског окружног суда од 16. августа 1851. до 16. фебруара 1859. године. Учествовао је 1858. на Светоандрејској скупштини у Београду по основу дужности на којој се тада налазио у Ваљеву. Постављен је после тога за комесара комисије која је испитивала кривицу Карађорђевића па за члана Касационог суда. – Школовао се у Лозници и Шапцу и до доласка у Ваљево службовао у Шапцу, Лозници, Крагујевцу и Београду.

СТОЈЧА ИВАНКОВИЋ

Председник Ваљевског окружног суда у пролеће 1859. године. Службовање пре Ваљева: столоничелник Врховног суда (1847) и председник Пожаревачког суда (1854-58, у том својству учествовао је на Светоандрејској скупштини у Београду 1858). Секретар Суда вароши Београда био је 1861-64. године.

ЈАКОВ ЖАБАРАЦ

(Жабаре, код Крагујевца, 1826 – ? , пре 1877)

Председник Ваљевског окружног суда у марту 1860. године. Пре тога: млађи писар Смедеревског окружног суда (1851-52); протоколиста (1853-55), писар (1856-58) и судија (1859) Крагујевачког окружног суда. Доцније: председник Окружног суда у Смедереву (1860-63). Писао је стихове.

ДИМИТРИЈЕ ГАЈИЧИЋ

(? – Смедерево, 28. фебруар 1905)

Председник Ваљевског окружног суда 1860-63. године. Његову породицу су у то време сачињавали: супруга Савка, син Живко и кћери Симка, Наста и Полексија; имање је имао у Југову код Смедерева. Службовање пре Ваљева: секретар (1854) и члан (1857-58) Суда вароши Београда. Доцније: председник Суда округа рудничког (1864), Суда округа смедеревог (1864).

ревског (1866), Суда ђупријског округа (1869-73) и Апелационог суда (1879-80). У пензији 1883.

БОШКО БОЖА БОЖОВИЋ

(? , 1818 – Београд, почетком 20. в.)

Председник Ваљевског окружног суда 1863-64. године. У државној служби од 25. септембра 1842. као канцелиста Апелационог суда. Био је потом: судски писар у Крагујевцу (1843), Горњем Милановцу (1844), Ваљеву (1846) и Београду (1854) и секретар судова у Ужицу, Горњем Милановцу и Алексинцу. Као судија службовао је у Шапцу, Чачку и Краљеву, а 1858. године је председник Рудничког окружног суда и у том својству учесник Светоандрејске скупштине. Доцније: председник Чачанског (1865) и Касационог суда. У пензији од 1878. године. Његов син Јован Божовић био је дугогодишњи адвокат у Ваљеву (време око 1885. године).

УРОШ РОМАНОВИЋ

Председник Суда округа ваљевског у јесен 1864. године (био на тој дужности и у мају 1865). Службовање пре Ваљева: судија Чачанског окружног суда 1854-56, члан Крагујевачког суда (1858). Доцније: председник Суда округа јагодинског (1866) и судија Апелационог (1869) и Касационог суда (1879-80). У пензији 1883.

МАРКО А. ЛАЗАРЕВИЋ

(Доња Буковица, 1830 – Београд, 21. јун 1900)

Председник Суда округа ваљевског од 1866. до 1. јуна 1868. године. Права је студирао у Београду, Хајделбергу и Паризу. Практикант Књажевске канцеларије био је 1857, потом у Шабачком па од 17. маја 1863. године у Суду округа ваљевског. Доцније: председник Суда вароши Београда (од 1868), кнежев посланик (1871), министар унутрашњих послова (1872) и правде (1873), судија па потом и председник Касационог суда у деценијском раздобљу и члан Државног савета (од 1895).

Марко Лазаревић

Грујица Лаушевић

ЈОВАН ПЕЧЕНОВИЋ

Председник Суда ваљевског округа 1869. године. Члан (судија) овог суда био је у раздобљу 1844-49, члан Шабачког окружног суда (1849-52), а члан Јагодинског суда 1854-58. Доцније: председник Суда алексиначког округа (1873). У том звању је и пензионисан. Живео је 1879. године у Београду.

ГРУЈИЦА ЛАУШЕВИЋ

(Салаш Ноћајски у Мачви, 1826 – Ваљево, 3. децембар 1909)

Председник Суда округа Ваљевског од 7. јула 1871. до 1873. године. До тада: практикант у полицији и у судовима у Ужицу и Београду, експедитор Крагујевачког суда (1855), судски писар и интабулациони протоколиста у Алексинцу (1858), секретар Суда округа црноречког (1860), дугогодишњи судија Окружног суда у Ваљеву (од 16. јуна 1865. до 6. октобра 1879. године). Од 6. октобра 1879. био је две године председник Окружног суда у Лозници. Постављен је у октобру 1879. и за посланика кнеза Милана Обреновића. – Прву београдску гимназију завршио 1849-50. и потом на Лицеју студирао филозофске и правне науке. Члан Либералне странке. Ваљевска општина му је објавила књигу „Одјек духа”. После пензионисања живео у Ваљеву.

МИХАИЛО ЂИРИЋ

Председник Суда округа ваљевског до 11. маја 1873. године. Потом – председник Суда округа крушевачког. Раније службовање: писар у судовима округа гургусовачког (од 16. марта 1850) и крушевачког, секретар суда у Чаку (1854-58), судија у Књажевцу (1859) и Крагујевцу (1861-66), председник суда у Чачку (од 1869).

ВАСИЛИЈЕ ВАСА ПЕТРОВИЋ

За председника Суда округа ваљевског постављен („по потреби“) 11. маја 1873. године (био на тој дужности и 1874). До тада налазио се на дужности председника судова округа јагодинског и подринског. Раније: судски писар у Ђуприји (1854) и Лозници (1856).

ЈЕВРЕМ А. АНДОНОВИЋ

(Ваљевска Каменица, 1842 – Београд, 24. март 1910)

Председник Окружног суда у Ваљеву 1875-80. године. Основно образовање је стекао у Ваљеву, гимназију и правне науке завршио у Београду. Најпре службовао у Ваљеву као судски писар (1863). Потом је члан Суда вароши Београда (1869), секретар у Министарству правде (1873) и председник крагујевачког суда. По престанку судске председничке дужности у Ваљеву извесно време је окружни начелник у Ваљеву па затим у Београду судија Апелационог (1881-5) и Касационог суда, министар правде (1894) и унутрашњих послова (1897-9) и члан Државног савета. У више махова је именован за краљевог посланика у народној скупштини. Политичка припадност – либерал.

ПЕТАР ТОМИЋ

Председник Суда округа ваљевског 1881-89. године. До тада судија у овом суду. Раније је, између осталог, био судски писар у Пожаревцу и судија у Лесковцу. Доцније: адвокат у Ваљеву (од августа 1890). Политичка припадност – напредњак.

ЛАЗАР ПОПОВИЋ

(Параћин, 1851 – ?)

Председник Ваљевског првостепеног суда од 1890. до маја 1893. године. Потиче из породице која је дала неколико важних државних чиновника: прадеда Павле Поповић био је члан Правитељствујушћег совјета, деда Лазар председник суда, отац Коста окружни начелник. Најпре гимназију а затим и права завршио је у Београду 1872. Службовање пре Ваљева: писар у Министарству правде (1872-75. и 1880), Касационом суду (1876. и 1879) и Суду вароши Београда (1877), судија у Смедереву (1881) и Београду (1884-1887). По одласку из Ваљева био је: секретар (од маја 1893) и судија (1897-8) Касационог суда, министар унутрашњих дела (од 12. јула 1900. до 5. фебруара 1901), члан Државног савета. После пензионисања живео је у Београду (1904-6). Политичка припадност – либерал

СТЕВАН Т. ЈАНКОВИЋ

(Београд, 1847 – 8. август 1929)

Председник Ваљевског првостепеног суда постао у августу 1893. године. Студирао је у Београду, у првој генерацији правника, усавршавао се у Минхену и Лајпцигу. У државној служби од 1871, најпре као писар Управе фондова, да би затим био експедитор у Војном министарству и судија у Шапцу и Лозници. Од 8. марта 1881. године је судија у Ваљеву. Доцније: адвокат у Ваљеву; са кућом у Илици браће Недић. Вршио је дужност председника Ваљевске општине почетком 1906. године, активан и као повереник Српске књижевне задруге. Политичка припадност – радикал.

РАДОМИР А. ТИЈАНИЋ

(? , 1848 – Чачак, 20. јун 1897)

Председник Ваљевског првостепеног суда 1894-96. године. Почетком 1895. изабран је у одбор за подизање у Ваљеву споменика Ненадовићима. Те године у Ваљеву претплатио се на издања Српске књижевне задруге. Ранија службовања:

писар (1880) и судија (1885-93) Окружног суда у Чачку. Био је извесно време и краљев посланик.

ПЕТАР С. МИЛУТИНОВИЋ

Председник Првостепеног ваљевског суда 1896-7. године. Потом је судија Касационог суда па пензионер у Београду (1904). Раније: писар Окружног суда Топличког округа (1880), судија Крагујевачког првостепеног суда.

ДРАГУТИН ВУКИЋЕВИЋ

Председник Ваљевског првостепеног суда од 1897. до јула 1900. године. Доцније – адвокат у Крагујевцу (време око 1905. године). – За време председниковања у Ваљеву родио му се син Зарија (4. јун 1899), потоњи дипломата, преводилац и књижевник.

ЈОВАН Ж. ЈОВАНОВИЋ

(? , око 1860 – Беч, 5. април 1912)

Председник Ваљевског првостепеног суда од јула 1900. године („постављен је по молби”). Службовање пре Ваљева: писар Пиротског окружног суда (1884), Окружног начелства у Ваљеву и Окружног суда у Пожаревцу, секретар Пожаревачког првостепеног суда (1893), адвокат у Горњем Милановцу, секретар у Књажевачком суду (1898), председник Прокупачког суда (до јула 1900). Адвокатску канцеларију у Ваљеву отворио у пролеће 1901, доцније адвокат у Београду..

КОНСТАНТИН КОСТА Љ. ТОДОРОВИЋ

(Београд, 8. јануар 1866 – Ваљево, 30. новембар 1918)

Председник Ваљевског првостепеног суда 1901-3. године. После пензионисања, 10. децембра 1903, живо у Ваљеву бавећи се адвокатуром (1904-1909). Ранија службовања: судски писар у Смедереву (1889), судија у Ужицу и Лозници, председник Пожаревачког првостепеног суда (1898). Оженио се у Ваљеву 1902. са Маријом Живковић из Ваљева. Политички је најпре припадао либералима, доцније радикал.

ЛУКА ГЕРЗИЋ

Председник Ваљевског првостепеног суда 1904-6. године. Претходно је био судија Лесковачког првостепеног суда, а по одласку из Ваљева председник Лозничког првостепеног суда (1908). – Гимназију учио у Чачку. За време службовања у Ваљеву родила му се ћерка Мирослава.

ДИМИТРИЈЕ И. БОГДАНОВИЋ

(Велико Градиште, 8. септембар 1870 – ? , после 1933)

Председник Ваљевског првостепеног суда 1907-13. године. Налазећи се на тој дужности био је све време и председник Управе ваљевске Грађанске читаонице. Права је дипломирао 1893. и најпре службовао као судски писар у Јагодини и Пожаревцу (1895) и секретар суда у Пожаревцу (1898-99), потом је био судија у Крагујевцу (1899-1903) и Београду (1903-7). По одласку из Ваљева он је судија Великог суда у Скопљу (1913-14) а после Првог светског рата судија Касационог суда (1919-33). Пензионисан 1933. године.

ОБРЕН С. ПОПОВИЋ

Председник Ваљевског првостепеног суда у времену од 1913. после Првог до новембра 1919. године. Раније – секретар Ужичког првостепеног суда и судија у Горњем Милановцу (1904-6).

МИЛАН А. СТРУНЦАЛИЋ

(Ваљево, 28. март 1873 – Београд, 1945)

Председник Првостепеног ваљевског суда од новембра 1919. до 1924. године. У Ваљево је премештен „по молби” са дужности председника пожаревачког суда. По одласку из Ваљева био је најпре помоћник министра правде (1924-28), потом судија па председник Касационог суда (постављен 23. септембра 1933) и председник Апелационог суда (1934). – Потиче из угледне ваљевске породице. Гимназијско школовање започео у Ваљеву а завршио у Београду где је и права дипло-

мирао. Правничку каријеру почео као писар у Првостепеном београдском трговачком суду (1897). Био је доцније срески начелник у Лозници (1904) и Крупњу (1906), а у времену око 1910. судија у Ваљеву и председник Окружног суда у Битољу. Учествовао је као судија и у Солунском процесу 1917. године.

МИЛОРАД М. КУРТОВИЋ

(Ужице, 1884 – Београд, 6. септембар 1938)

Председник Ваљевског првостепеног суда у времену од 1924. до децембра 1928. године. Из Ваљева је премештен у Београд, за судију Апелационог суда, од 1930. био је судија Касационог суда. Раније, до преласка у судску струку, службовао је у полицији (писар у Управи града Београда од пролећа 1908). Као судија радио је у Неготину. Потиче из правничке породице (и отац му је био председник суда); права је завршио у Београду 1907. године.

СТЕВАН ЈОВАНОВИЋ

(Шабач, 1884 – ?)

Председник Окружног суда у Ваљеву од децембра 1928. до априла 1933. године када је унапређен за начелника Министарства правде. Учио је Шабачку гимназију (шест разреда), на Правном факултету у Београду дипломирао 1910. године. Правничку каријеру започео у Ваљеву 1914. године као судски писар. Од 11. новембра 1935. до 23. јануара 1936. био је председник Окружног суда у Шапцу, потом судија Апелационог суда (до 1940).

ДРАГОЉУБ Ј. МИЛОШЕВИЋ

Председник Ваљевског окружног суда од априла 1933. до 1935. године. До тада на дужности председника Првостепеног суда у Кичеву где је службовао три године. Раније, крајем 1928, био је судија Зајечарског првостепеног суда. По одласку из Ваљева налазио се на дужности председника Окружног суда у Шапцу, од 22. марта 1936. до 1. октобра 1939. године.

ЈЕВРЕМ Р. ПАНТЕЛИЋ

(Комирић, 4. новембар 1879 – Ваљево, 15. децембар 1963)

Председник Окружног суда у Ваљеву од 1935. до пензионисања 1942. године. Карактеристика добијена од послератне власти: „Пре рата познат као реакционар и човек чија је политичка линија била власт. Противник је данашње борбе а присталица старих реакционарних режима. За време рата није сарађивао са окупаторима нити са народно издајничким покретом. Стар је и изнемогао услед болести”. – Учио је у Лозничкој, Шабачкој и Првој београдској гимназији (матурант 1900-1). За време студија права, школске 1903-4, учитељао је у Комирићу; дипломирао је 1905. и потом службовао у Ваљеву. Учествовао је у борбама на Солунском фронту 1916-18. године. После Првог светског рата био је најпре судија у Алексиначком па у Лозничком првостепеном суду (1920-31) одакле је и премештен у Ваљево. Сахрањен у Комирићу.

МОМЧИЛО ЛАКИЋ

Председник Окружног суда у Ваљеву 1942-44. године. Писар у том суду био је 1920. године. Из Шабачког првостепеног суда, чији је био судија од октобра 1923, премештен је 21. марта 1931. године за старешину Среског суда у Шапцу. Остао на тој дужности до 21. априла 1942. После рата – адвокат у Љубовији.

РАДОМИР ЛАЗИЋ

(Стапар, код Ужица, 26. септембар 1904 – Ваљево, 21. јун 1968)

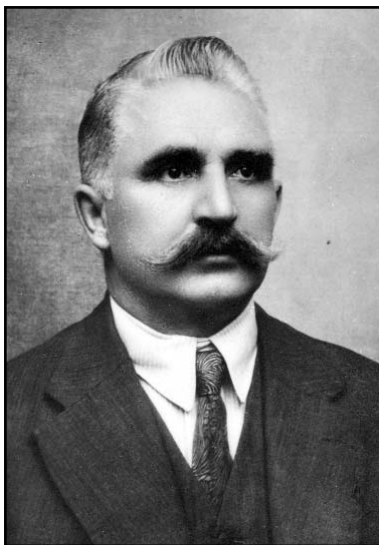
Изабран 15. јануара 1945. године за првог председника Окружног народног суда у Ваљеву. Пре тога био је судија ваљевског Среског суда. Доцније – адвокат у Ваљеву. Карактеристика, добијена од послератне власти: „За време окупације држао се исправно. Није сарађивао са окупатором нити са народним издајницима. Одан је данашњем покрету”. Отац му је Вељко, мајка Драгиња (рођ. Благојевић). Ужичку гимназију завршио школске 1922-23. године.

Милан Струнчалић

Радомир Лазић

Јеврем Пантелић

Бождар Веселиновић

МИЛИВОЈЕ ВЕЛИЧКОВИЋ

Судија и председник Окружног суда у Ваљевоу од 1949. до 1953. године. Био матурант Шабачке гимназије школске 1926-27. Председник Окружног суда у Шапцу од 17. августа 1947. (предходно његов судија) до 15. јуна 1949.

БОЖИДАР В. ВЕСЕЛИНОВИЋ

(Ваљево, 30. новембар 1899 – 25. јануар 1996)

Председник Окружног суда у Ваљевоу од 1953. године до пензионисања 1959. године. Судија овог суда постао је 1945. Ваљевску гимназију завршио 1920, на Правном факултету у Београду дипломирао 1923. Службовао је најпре као судски писар у Новом Пазару, од 1924. као судија у Пљевљима, од 1928. године. У Лазаревац, за старешину суда, премештен је у мају 1932. Потом је службовао у Врању (1935), такође као судски старешина, па у Лазаревцу, Деспотовцу, Крушевцу, Гњилану, Штипу, Скопљу... Карактеристика, добијена од послератне власти: „За време окупације држао се исправно. Није сарађивао са окупатором ни са народним издајницима. савестан је судија”. Седамнаест и по година радио је као адвокат.

МИЛОРАД РИСТИВОЈЕВИЋ

(Ваљево, 12. септембар 1911 – 2. фебруар 1976)

Председник Окружног суда у Ваљевоу од 1961. до пензионисања, 1975. године. На Правном факултету у Београду дипломирао је 1935. Радио најпре као судски приправник у Мионици, потом службовао у Сурдулици, Бабушници, Бољевцу, Струги, Крупњу, Лозници и Ваљевоу. После Другог светског рата је био шеф Општег одељења Окружног народног одбора, окружни јавни тужилац и судија и председник Окружног суда Ваљево.

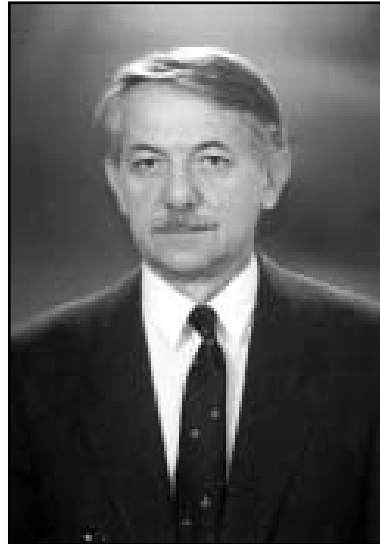
АЛЕКСАНДАР РАНКОВИЋ

(Уб, 12. јануар 1937)

Председник Окружног суда у Ваљевоу од јула 1975. године. Из Ваљева је 1978. прешао у Београд, за судију Врховног

Милорад Ристивојевић

Александар Ранковић

Селимир Андрић

Никола Ранковић

суда Србије, и ту радио до пензионисања 2003. године. – Ваљевску гимназију завршио школске 1955-56. На Правном факултету у Београду дипломирао 1960. године па најпре радио у окружним судовима у Приштини и Пожаревцу. За судију Општинског суда у Ваљеву изабран 1964, од 1967. године био је судија ваљевског Окружног суда. Живи у Ваљеву.

СЕЛИМИР АНДРИЋ

(Јошева, 18. октобар 1935 – Ваљево, 27. октобар 2004)

Председник Окружног суда у Ваљеву од 1978. до 1985. године. Потом је, до пензионисања, био окружни јавни тужилац. На београдском Правном факултету дипломирао 1961. Радио је најпре у Среском одбору Ваљево, од 1963. је у Окружном јавном тужилаштву Ваљево, а од 1965. судија ваљевског Окружног суда.

НИКОЛА РАНКОВИЋ

(Беомужевић, 6. јун 1932)

Председник Окружног суда Ваљево од 1. јула 1985. до октобра 1992. године. Потом је, до пензионисања, судија у овом суду. Основно образовање стекао у Причевићу, матурант Ваљевске гимназије 1951, дипломирао 1958. на Правном факултету у Београду. Радио је најпре годину и по дана у Народном одбору Општине Живинице (БиХ). Доцније: приправник у Јавном правобранилаштву Среза Ваљево (од 4. априла 1960), судија Општинског суда на Убу (1962-70) и судија Окружног суда Ваљево (од 1. марта 1970. године).

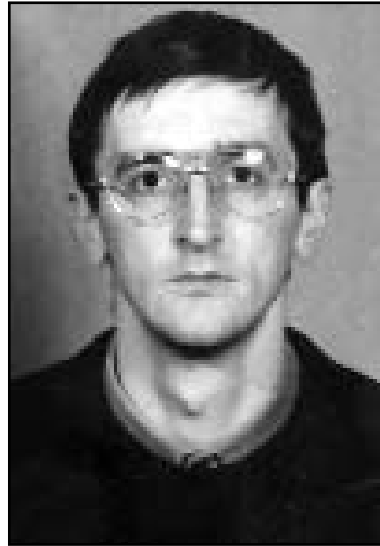
МИРОЉУБ ОБРАДОВИЋ

(Ваљево, 24. јул 1941)

Председник Окружног суда у Ваљеву у раздобљу 1992-2001. Ваљевску гимназију завршио 1959, на Правном факултету у Београду дипломирао 1965. Радио најпре у ваљевској филијали ЗОИЛ „Дунав” (1967-69) и Окружном суду Ваљево (приправник, стручни сарадник 1969-72), потом је адвокат

Мирољуб Обрадовић

Душко Букановић

(1972-79) и судија Окружног суда Ваљево (1979-92). Судио је у око 3.000 процеса. Од 2001. године поново адвокат.

ДУШКО БУКАНОВИЋ

(Ваљево, 3. новембар 1960)

Председник Окружног суда у Ваљеву од 13. јуна 2001. године. Пре тог избора радио у ваљевском Општинском суду (од 9. марта 1993. године) где је најпре био приправник и стручни сарадник, потом судија. Од 2005. адвокат у Ваљеву. – Ваљевску гимназију завршио 1979. године, дипломирао на Правном факултету у Београду.

ДРАГАН ОБРАДОВИЋ

(Београд, 11. мај 1959)

Председник Окружног суда у Ваљеву од 25. јула 2005. године. Ваљевску гимназију завршио 1977, на Правном факултету у Београду дипломирао 1982. У правосуђу је од 1983.

Био судија општинских судова у Ваљеу (од 7. јануара 1986) и Лазаревцу (од 1. јула 1988), извесно време и на Косову (у Баковици 1996. и Витини 1997). За судију ваљевског Окружног суда изабран је 1. децембра 1998. године. Објавио више од 50 радова у домаћим и иностраним стручним публикацијама.

Колектив Окружног суда, фебруар 2009.

О ОВОЈ КЊИЗИ

*К*њига о Окружном суду у Ваљеву, настала поводом двовековног постојања је изванредно важне институције, стварана је са основном новинарском амбицијом: да се на што мањем простору изнесе што више чињеница и да све то буде учињено на колико-толико занимљив начин. У исто време, руководили смо се и тежњом да изнете чињенице буду не само истините већ и карактеристичне за историјати ваљевског Окружног суда. Такође и да раздобље, дуго читавих 200 година, буде приказано што је могуће уједначеније. Читави ће судити колико смо успели у таквим настојањима.

Уздамо се да ће ова књига представљати подстицај новим проучавањима историје правосуђа у Ваљеву и Ваљевском крају која су до сада бивала и ређка и одвећ парцијална. А има се, и је како, о чему писати и на основу чега то радиати. Само од новинских вестии о ваљевском судству и у вези са судством могла би да настане обимна књига. Читаву књигу могао би, на пример, да испуни и хронолошки приказ развоја правосуђа на овим просторима, приказ његових мена, његових услона и њихова, уз описивање разнородних искушења са којима се оно суочавало.

Још ће се, према томе, писати о ваљевском Окружном суду.

ЛИТЕРАТУРА

КЊИГЕ

Државни календар Кнежевине (Краљевине) Србије са шемајизмом 1855, 1857-62, 1865, 1867, 1869-70, 1874-76, 1879-86, 1888, 1890-1902, 1905-7, 1911, 1912, 1914.

Ст. Новаковић, *Уставно питање и закони Карађорђева времена*, Београд 1907.

Државни календар Краљевине СХС за године 1921. и 1924.

Пропа Маџеј Ненадовић, *Целокућна дела*, Београд 1928.

Ко је ко у Југославији, Београд 1928.

М. Ђ. Милићевић, *Успомене 1831-1855*, Београд 1952.

Б. Перуничкић, *Београдски суд 1819-1839*, Београд 1964.

О. Гавриловић, *Ваљевски окружни суд 1815-1865. године*, Београд 1973.

Б. Перуничкић, *Град Ваљево и његово ујравно подручје 1815-1915*, Ваљево 1973.

Р. А. Вићентијевић, *Незаборављени*, књ. II и III, Ваљево 1976.

Зборник радова о судству и законитости у Првом српском уставу, Београд 1979.

Љ. Андрић, *Ваљево, од оснивања*, Ваљево 1985.

К. Н. Христић, *Закони старог Београђанина*, Београд 1989.

Р. Даниловић, *Употреба непријатеља*. Политичка суђења 1945-1991, Ваљево 1993.

Ко је ко у Србији 95, Београд 1995.

Биографски лексикон Ваљевског краја, књ. 1 (А-Б), Ваљево 1996-1997; исто, књ. 2 (Ђ-М), Ваљево 1998-2000.

М. Перишић, *Ваљево*. Град у Србији крајем 19. века (1870-1903), Ваљево 1997.

М. Бујас и др., *Библиографија српских некролога*, Нови Сад 1998.

Право, правда и правосуђе Подриња, Шабац 2000.

С. Радић, *Конфискација имовине у Ваљевском округу 1944-1946*, Ваљево 2002.

З. Ранковић, *Ваљевски крај у XX веку*, Ваљево 2002.

Министарство и министри полиције у Србији 1811-2001, Београд 2002.

В. Б. Савић, *Ненадовићи*, Ваљево 2004.

Ко је ко у Ваљевском крају 2006, Ваљево 2006.

Српски биографски речник, књ. 1 (А-Б), Нови Сад, 2004; књ. 2 (В-Г), 2006; књ. 3 (Д-З), 2007.

М. С. Бојанић, *Преци њоново говоре*. Капетанија Анте Јовановића кроз судска документа и црквене књиге, Ваљево 2005.

Исти, *Преци њоново говоре*, II (Кнежина колубарска у Нахији ваљевској), Ваљево 2005.

С. Радић, *Аграрна реформа у Ваљевском крају после 1945. године*, Ваљево 2006.

Н. Радосављевић, *Ваљевски магистрати 1824-1831*, Ваљево 2008.

Календар „Колубара“, Ваљево 1991-2008.

ЧЛАНЦИ

В. Николић, *Законик Маџије Ненадовића*, Архив за правне и друштвене науке, бр. 3, Београд 1910, 172-176.

Р. С. Петровић, *Законик Пројте Маџије Ненадовића*, Гласник Историјског друштва у Новом Саду, св. 3, Нови Сад 1929, 380-384.

- Р. М. Драшковић, *Како је постојао Ваљевски суд*, Напред, 23. В 1955, 2-3.
- Ј. Вујић, *Ваљевски суд 1804-1827*, Гласник ИАВ, бр. 1, Ваљево 1966, 7-64.
- Исти, *Смештај архивског материјала Ваљевског суда*, Гласник ИАВ, бр. 1, Ваљево 1966, 205-212.
- О. Гавриловић, *Ваљевски окружни суд од 26. фебруара 1836. год. До 25. августа 1849. године*, Гласник ИАВ, бр. 2-3, Ваљево 1967, 51-79.
- Љ. А. Поповић, *Шематизам суда и начелства Округа ваљевског од 1842. до 1851. године*, Гласник ИАВ, бр. 2-3, Ваљево 1967, 184-190.
- Ј. Вујић, *Пре педесет година једно суђење у Ваљевском првостепеном суду због шtamпарске кривице*, Гласник ИАВ, бр. 4-5, Ваљево 1969, 109-133.
- З. Јоксимовић, *Суђење Тихомиру Марићу и друговима, комунистима из Мионице, 27. новембра 1939. године*, Гласник ИАВ, бр. 4-5, Ваљево 1969, 187-209.
- Љ. Андрић, *Први суд у Србији основан у Ваљеву*, Напред, 16. VII 1971, 10.
- Д. Јокић, *Како се рађало народно правосуђе*, Напред, 7. II 1975, 3.
- Б. Вујић, *Окружни аграрни суд*, Напред, 21. III 1975, 4.
- Љ. Бабић, *Судије – лаици*, Напред, 21. III 1975, 4.
- Б. В. Веселиновић, *Тридесет година правосуђа*, Напред, 18. VI 1975, 9.
- Б. Вујић, *Ваљевска айсана*, Напред, 28. I 1977, 14; 4. II 1977, 4.
- Ј. Вујић, *Листи „Подгорина” пред судом у Ваљеву*, Гласник ИАВ, бр. 17, Ваљево 1982, 159-162.
- С. А. Обрадовић, *Из прошлости Ваљева*, Напред, 28. IV 1989.
- Д. Стаменић, *Зграда Окружног суда*, Напред, 11. IX 1992, 6.
- С. Скоко, *Заједничка седница Српске владе и Врховне*

команде у Ваљево 8. новембра 1914, Ваљево 1914-1918. (зборник), Ваљево 2000.

М. С. Бојанић, *Приходи и расходи Магистратија ваљевског*, Напред, 2. VI 2000, 6.

Д. Михаиловић, *Судија првог суда у Србији*, Ваљевски алманах, св. IV, Београд 2003, 19-23.

М. Радојчић, *Ваљевски јавни правозаступници до Првог светског рата*, Гласник ИАВ, бр. 42, Ваљево 2008, 5-46.

НОВИНЕ

Српске новине 1834-1915. (непотпуно)

Гласоноша 1885.

Ваљевске новине 1887-1893.

Ваљевски глас 1889, 1937.

Трговински гласник 1898-1900.

Дневник – Београд 1901.

Правда – Београд 1901-1902, 1938.

Нова искра – Београд 1904.

Политика 1904-1941. (непотпуно)

Глас Ваљева 1928-1936, 1940-1941.

Напред 1945-2008. (непотпуно)

Ревија „Колубара” 1994-2008.

РЕГИСТАР ИМЕНА

- Абдулић Велимир 58
Аврамовић Божидар 82
Аксентијевић Војислав 91
Алекса, гостионичар 43
Алексић-Најман Дивна 19
Алиmpiћ Д. Ђ. 17
Андоновић Јеврем 48, 57, 108
Андрић Живорад 90, 91
Андрић Љубисав 121, 123
Андрић Милена 75
Андрић Милутин П. 58
Андрић Небојша 75
Андрић Селимир 116, 117
Анђелковић Драгољуб 18
Антић Божидар 79
Антић Владислав 57
Антић Милка 79
Антонијевић Чедомир 79
Апостоловић Јован 80
Арсенијевић Богољуб Маки
23, 73-77
Арсенијевић Дејан 75
Атлић Мирко 82
Бабић Ана 91
Бабић Љубица 123
Баточанин Славољуб 75
Бел Хајнрих 21
Бирчанин Гвозден 19
Благојевић Борислав 22
Богдановић, трговац 91
Богдановић Владета 75
Богдановић Димитрије 14, 111
Божич Милан 91
Божовић Божа 54, 106
Божовић Јован 106
Бојанић Мирко 122, 124
Бојовић Драгољуб 15
Бошковић Момчило 69
Бошковић Раша 93
Браловић Милован 38
Бранковић Димитрије 38, 56,
57
Брдаревић Ђорђе 56
Бркић Драгољуб 89
Броз Јосип Тито 21
Бујас М. 122
Васиљевић Алекса 58
Васиљевић Драгиша 21

Васић Јеврем 38, 42
Васић Јевтимије 38, 40, 56
Везилић Аца 18
Величковић Миливоје 19, 115
Веселиновић Божидар 19,
114, 115, 123
Веселиновић Милоје 19
Веселиновић Сима 19, 24, 78
Весовић Живадин 56
Виторовић Живко 82
Вићентијевић Бранко 77
Вићентијевић Миодраг 23
Вићентијевић Ранко 59, 63, 121
Воденлић Јанко 59, 92
Воденлић Стерија 58, 86
Војдек Марија 85
Вујић Борислав 123
Вујић Велимир 59
Вујић Живорад 59, 89, 92, 93
Вујић Јеротије 123
Вујић Јоаким 9
Вукајловић Светомир 58
Вукићевић Драгутин 58, 110
Вуковић Милисав Н. 58, 59,
61-63, 90
Вукосављевић Милан
Бонфило 17
Вукосављевић Радомир Д. 59
Вучић-Перишић Тома 39
Вучићевић Ђерасим 58

Гавриловић Драгутин 58
Гавриловић Јефрем 44
Гавриловић Љубомир 57
Гавриловић Обрад 20, 121, 123
Гавриловић Стојан 14

Гагић Радисав 58
Гајичић Димитрије 105
Герзић Лука 111
Главашевић Танасије 57
Глишић Лазар 50
Глишић Милош 50
Глишица, хајдук 50
Гођевац Живорад 19
Гођевац Милутин 9
Гођевац Ранко 50
Голубовић Миленко 18
Голубовић Негован 75
Грбовић Лука 56
Грчић Живојин 79

Дабић Гаја 11, 36, 56, 103
Давидовић Марко 81
Дамњановић Мијаило 58
Даниловић Атанасије 44
Даниловић Влада 86
Даниловић Рајко 122
Даниловић Стана 86
Денић Коста 48
Драговић Пера 51
Драгојловић Драгољуб 18, 81
Драшковић Димитрије 20
Драшковић Радован 123
Дрињаковић Божидар 19
Дудић Драгојло 17

Ђенисић Митар 73, 76
Ђерић Илија 57
Ђокић Милисав 80
Ђорђевић Вучко М. 58
Ђорђевић Радисав 14
Ђукановић Душко 118

- Бурашиновић Марко 87
Бурашковић Марко 58
Бурђевић Матија 7
Бурђевић Радиша 19
Буричић Марко 58, 86
Буричић Сава 8, 30
Буричић Стеван 49
- Жабарац Јаков 105
Живановић Александар 59
Живановић Драгутин 18
Живановић Јелена 89
Живановић Стеван П. 58
Живковић Коста 13
Живковић Лазар 57
Живковић Марија 110
- Зарић Марија 75
Златановић Михајло 59
- Иванишевић Сима П. 19
Иванковић Стојча 57, 105
Ивановић Василије 95
Ивановић Милутин 59
Ивковић Милутин 82
Игњатовић Драга 69
Игњатовић Драгољуб С. 21,
22, 69
Игњатовић Милан 81
Игњатовић Светомир 69
Илић Милан Ђ. 92
Илић Милован 58
Илкић Јован 13
- Јагодић Драгољуб 80
Јакић Драгиша 81
- Јанковић Боривоје 59
Јанковић Бошко 20
Јанковић Иван 59
Јанковић Коста 48, 49, 55
Јанковић Стеван 57, 87, 109
Јевтић Михаило Кајле 61
Јевтовић Илија 81
Јелесије, момак 47
Јеличић Милорад 91
Јеремић Драгољуб Л. 58
Јеремић Живота А. 19
Јеремић Миливоје 22
Јеринић Миломир 82
Јеротић Алекса 57
Јовановић Анастас 100
Јовановић Бранислав 22
Јовановић Васа 11
Јовановић Горан 75
Јовановић Ђорђе 56
Јовановић Живадин 59
Јовановић Илија Ж. 58
Јовановић Јован Ж. 88, 110
Јовановић Максим 7
Јовановић Никола П. 59
Јовановић Спасоје 65
Јовановић Стеван 89, 93, 112
Јокић Драгић, 123
Јокић Петар 56
Јоксимовић Зоран 123
Јоцић Стеван 38, 57
Каљевић Милорад 59
Каменичић Љуба 13
Каниц Феликс 12
Карађорђе 33
Карађорђевић Александар,
кнез 11, 37, 101

- Карађорђевић Александар,
     краљ 14
 Карађорђевић Персида 101
 Карађорђевић Петар 101
 Карапанчић Момчило 19, 80
 Караџић Вук 39
 Катић Степан 38, 39, 56
 Катић Тома Н. 104
 Кацлеровић Триша 17
 Квачановић Милутин 79
 Ковачевић Милева 47, 48
 Ковачевић Митар 47, 48
 Козица Ацо 51
 Кораћ Љубомир 87
 Кораћ Милован 87
 Кораћ Миљко 64
 Косанић Милоје 80
 Косанић Станислав 79
 Костић Душан 59
 Крстић, судија 48
 Крстић Божидар 21
 Крстић Мирослав 23
 Кубичек Јован 85
 Куртовић Милева 90
 Куртовић Милорад 90, 94,
     95, 112

 Лазаревић Драго 21
 Лазаревић Јездимир 79
 Лазаревић Марко 57, 106, 107
 Лазаревић Милоје 51
 Лазаревић Никола 93
 Лазић Вељко 113
 Лазић Драгиња 113
 Лазић Радомир 18, 20, 113, 114
 Лазић Сава 75, 77

 Лазовић Милован 18
 Лакић Момчило 113
 Лаловић Михајло 11
 Лаловић Младен 58
 Лаушевић Грујица 48, 57,
     107
 Лекић Радослав 22
 Лелићанин Јовица 7
 Лукић Дејан 74, 75
 Лукић Радисав 20
 Лукић Сима 79
 Луковић Стојан 18

 Магарашевић Георгије 10
 Максимовић Милинко 40
 Максимовић Селимир 21
 Малешевић Милован Б. 81
 Малошевић Радисав 57
 Мандић Јован 21
 Марашли Али-паша 8
 Марјановић Риста 16
 Марковић Илија 58, 59
 Марковић Мара 89
 Марковић Михаило 58
 Марковић Станоје 82
 Месингер Зденко 92
 Мијановић Стојанка 75
 Мијатовић Милован 57
 Милаковић Мирослав 73, 76
 Милатовић Благоје 91
 Милатовић Миле 17
 Миленковић Миша 36, 56
 Миливојевић Будимир 18
 Милинковић-Алавантић
     Јован 38, 40-42, 56
 Милисављевић Светислав 59

- Милић Александар 22
 Милићевић Милан Ђ. 11, 43, 121
 Милићевић Милић 58
 Милићевић Петар 58
 Миловановић Вучић 51
 Милојевић Коста 89
 Милосављевић Драгослав 59
 Милосављевић Света 89
 Милошевић Драгољуб 90, 93, 112
 Милошевић Милић 18
 Милошевић Слободан 74
 Милошевић Тривун 57
 Милутиновић Јовица 9-11, 102, 103
 Милутиновић Петар 110
 Мирковић Предраг 75
 Митровић Драгољуб 82
 Митровић Иван 75
 Митровић Јован 18
 Митровић Милисав 75
 Митровић Момчило 20
 Мићић Јован 38, 39, 42, 56, 105
 Михаиловић Драгољуб Дража 67, 68
 Михаиловић Драгослав 124
 Михаиловић Живота Р. 94
 Михаиловић Јанко 8
 Михаиловић Мирко 51
 Михаиловић Стеван 57
 Мишић Живојин 52
 Мишковић Ранко 8, 30
 Младеновић Недељко 92
 Молеровић Петар 57
 Молотков Иван 81
 Молотков Цвета 81
 Недељковић Радивоје 90, 91
 Ненадовић Алекса 52
 Ненадовић Аца 49
 Ненадовић Јаков 8, 31, 32, 101
 Ненадовић Јеврем 11, 100, 101
 Ненадовић Љубомир 51, 52
 Ненадовић Матија 6, 7, 9, 10, 27, 29, 52, 121, 122
 Несторовић Богдан 13
 Никић Јован 57
 Николајевић Петар Молер 9
 Николић В. 122
 Николић Драган 64
 Николић Драгомир Ј. 58
 Николић Јово 85
 Николић-Николајевић Крста 38, 56, 57
 Николић Милинко 78
 Николић Срећко 59
 Николић Стојан 85
 Новаковић Петар 8, 29
 Новаковић Стојан 17, 121
 Обрадиновић Димитрије 50
 Обрадовић Властимир М. 80
 Обрадовић Десимир 75
 Обрадовић Доситеј 39
 Обрадовић Драган 118, 119
 Обрадовић Мирољуб 117, 118
 Обрадовић Стеван 123
 Обрадовић Стојан 57
 Обреновић Јефрем 9, 10
 Обреновић Милош, кнез 8-10, 34, 38, 39, 103

Обреновић Милош, из
Равања 18
Обреновић Михаило 104
Остојић Надежда 89
Остојић Радивоје 75

Павловић Живко 91
Павловић Миленко 49
Павловић Милутин 85
Павловић Павле 80
Павловић Петар 69
Павловић Радомир 58
Павловић Светомир 14
Пантелић Ђорђе 56
Пантелић Јеврем 113, 114
Пантић др Милош 17
Папић Нешован 68
Пауновић Ратка 18
Пауновић Светозар 18
Пашић Наташа 75
Пејић Ненад 20
Перић Андреја С. 58
Перић Ненад В. 58
Перишић Гаја 56
Перишић Милорад 19
Перишић Мирослав 122
Перуничкић Бранко 36, 45, 121
Петковић Владислав Дис 14
Петковић Коста 89
Петковић Љубомир 82
Петровић Василије 57, 108
Петровић-Барлов Јеврем 57
Петровић Лазар 57
Петровић-Блазнавац
Миливоје 39
Петровић Миодраг 26

Петровић Мита 17
Петровић Настас А. 12
Петровић Нинко 17
Петровић Р. С. 122
Петровић Ранко 8, 30
Петровић Светислав 82
Петровић Славко 21
Петровић Христифор 56
Пећанац Коста 68
Печеновић Јован 107
Пијаде Моша 15
Пироћанац, судија 48
Планић Обрен 75
Плећевић Чеда 17
Поповић Васа 60-63
Поповић др Владимир 82
Поповић Ђорђе 56
Поповић Лазар 87, 109
Поповић Љубомир 58, 123
Поповић Милорад 60
Поповић Милутин 38, 40, 56,
57
Поповић Милош 57
Поповић Никола С. 59
Поповић Обрен С. 58, 111
Поповић Срђа 22, 69, 72
Продановић Драгутин 95
Продановић Милан 59
Протић Димитрије 57
Протић Драгољуб З. 58
Протић Драгутин 59
Протић Јеврем Ж. 58
Протић Немања 19
Протић Светозар 59, 61
Прцо Светозар 51

Рабас Јован 7, 28
Радивојевић Милисав 53, 57
Радић Милорад Пинда 64
Радић Снежана 122
Радовановић Јордан 80
Радовановић Крста 58
Радовановић Лазар 90
Радовановић Љубомир 12, 85
Радовановић Маринко 104
Радовановић Мирко 12, 57
Радовановић Петар 14
Радовић, судија 48
Радовић Васа 38
Радовић Раде 17
Радојчић Милорад 124
Радосављевић Недељко 24, 122
Ракић Никола 44
Рамадановић Александар 95,
115, 116
Ранковић Здравко 76, 122
Ранковић Љубомир 58
Ранковић Љубомир М. 58
Ранковић Никола 116, 117
ранковић Новак 81
Ранковић Петар 59, 89
Ристивојевић Гроздана 18
Ристивојевић Ђура 78
Ристивојевић Милорад 18,
69, 115, 116
Ристивојевић Милош 19
Ристић Борисав В. 58
Ристић Илија 59
Розмировић Венијамин 56,
104
Романовић Урош 106
Ружић Никола 58
Сава, поп 29
Саватић Петар 79
Савић Велибор Берко 122
Савић Никола 85
Салајдара Јаков 51
Самокресовић Драгомир 79
Секулић Драгутин 80
Селаковић Драгослав 59
Симић Божидар 78
Симић Здравко 78
Симић Бобовац Јован 9
Симић Матија 38
Симовић Љубомир Јумба 64
Симоновић Миладин 57
Скоко Сава 123
Славковић Урош 59, 92
Смиљанић Мићо 69
Соскић Милић 39
Спасојевић Милорад 89
Спасојевић Михаило 93
Срећковић, трговац 91
Срећковић др Мирослав 73
Стаменић драган 123
Станковић Вера 69
Станковић Никола 13
Стевановић Миливоје 20
Стевановић Михаило 59
Степановић Љубивоје 19
Степановић Петар 103
Стојановић Стевка 80
Стојчић Велимир М. 80
Стојчић Живан В. 80
Стефановић Милан 18
Стефановић Миливоје 17
Стефановић др Милош 73
Стефановић др Радомир 20,
96

Стојан, момак 49
Стојановић Љубомир 57
Стојановић Петар 38, 57
Столповић Драгомир Е. 14
Столповић Емилијан 14
Струнџалић Милан 59, 89,
111, 114

Тадић Бошко 101
Тадић Драгић 79
Тадић Живко 50
Тадић Живко В. 59
Тадић Јефрем Б. 44, 45, 50
Тадић Љубомир 38
Тадић Милован 8, 30
Танасијевић Богољуб 81
Тановић Саша 75
Тапушковић Бранислав 75,
77
Тасић Димитрије Т. 58
Тешић Драган 65
Тијанић Петар 59
Тијанић Радомир 109
Тимотић Горан 75
Тодоровић Драган 75
Тодоровић Коста 110
Тодоровић Милан 85
Тодоровић Петар 18
Тодоровић Радисав 57
Тодоровић Слободан 81

Тодоровић Тодор 11
Томашевић Гаврило 59
Томић Иван 57
Томић Миливоје 44, 56, 57
Томић Михаило М. 58
Томић Петар 57, 86, 108
Томић Светомир 59
Трајковић Драгољуб 18
Трифковић Марко 58

Ђалов Матија 51
Ђирић Михаило 108
Ђирић Младен 95

Хаџић Душан 24, 778
Христић Коста Н. 55, 121

Џвијановић Андрија Ј. 58
Џиндрић Ђура 12

Читак Јован 7
Читак Петар 7, 28, 29
Чолак-Михаиловић Стеван
38, 56, 57
Чолић Будимир 58
Чумић, судија 48

Шаргић Драгутин М. 58
Шенк Иво 94
Шкавовић Јован 67

САДРЖАЈ

ЛЕТПИС	5
СВЕДОЧАНСТВА	25
Устанички суд из 1804. – Према успоменама проте <i>Майије Ненадовића</i>	27
Урежденије Совјета Народња за Суд Вароши Ваљевске и тоја нахији	30
Списак судских ствари, 1844	34
У Ваљевском окружном суду, 1852. (<i>Милан Ђ. Милићевић</i>).	37
Здање Окружног суда, 1852.	44
У Ваљевском окружном суду, 1876. (<i>Косија Н. Христић</i>)	46
Судски колегијуми	56
Суђење попу Васи (<i>Ранко А. Вићенџијевић</i>)	60
Пресуда убицама Кораћа и Николића	64
Рат шпекулантима и саботерима!	65
Суђење војводама, 1946.	67
Пресуда Драгољубу С. Игњатовићу, 1974.	69
Суђење Богољубу Арсенијевићу Макију, 1999. (<i>Здравко Ранковић, Бранко Вићенџијевић</i>)	73
Рехабилитовани, 2007.	78

СТАРЕ СУДСКЕ ВЕСТИ	83
ПРЕДСЕДНИЦИ	99
О овој књизи	120
Литература	121
Регистар имена	125

ВАЉЕВСКИ ОКРУЖНИ СУД
1809 – 2009

Приредио
Здравко Ранковић

Фотографија на корицама
Мирослав Јерemiћ

Компјутерска припрема
Никола Петровић

Тираж – 1.100 примерака

Штампа
ШТАМПARIЈА ТОПАЛОВИЋ
Ваљево, Шесте личке 23/1

ISBN 978-86-83763-32-0

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

347.995 (497.11) „1809/2009”

ВАЉЕВСКИ окружни суд : 1809-2009 /
приредио Здравко Ранковић. - Ваљево :
Колубара, 2009 (Ваљево : Топаловић). - 135
стр. ; 20 см

Тираж 1.100. - Библиографија: стр. 121-124.
- Регистар.

ISBN 978-86-83763-31-3

1. Ранковић, Здравко [уредник]

а) Окружни суд (Ваљево) - 1809-2009

COBISS.SR-ID 156160268

